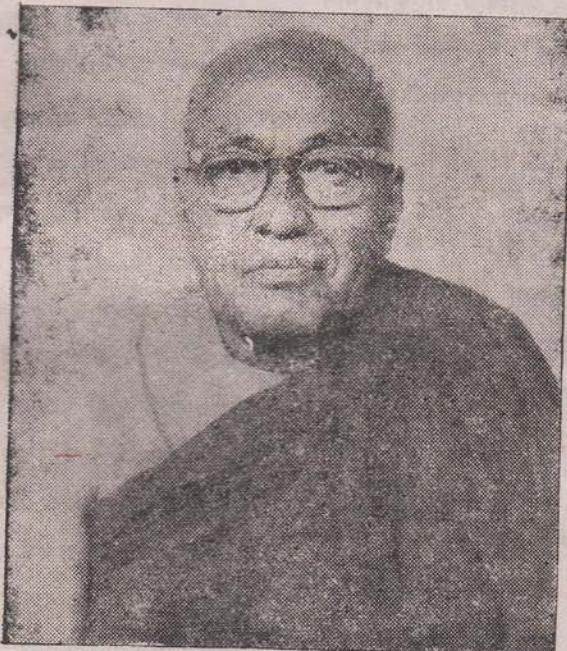

नमौ तस्स भवती श्रहतो समासमुद्देश !

आणवंड बाजार

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

दिवंगत भिक्ष महानाम 'कोविद' महास्थविर

वर्ष २४, अंक ११, ने.सं. १९९७(२०५३) फागुपूर्जिमा बु.सं. २५४० इ.सं १९९७ मार्च

अद्वा दुविनिपाखे ग्वाहालि प्राप्त यायेवा लागो इनाप नं उवीदुकूग दु ।

विचारगोष्ठी

१११७ सिल्लाध्व १५, छवप-

थनया बौद्धसंघया रजतजग्नीया लसताय् जूगु विचारगोष्ठीया समाप्तन समारोह संघया अध्यक्ष विरत्न शाक्यया सभापतित्वय् बच्चाल । रःनसुन्दर शाक्यपाखे लसकुसन्वचु जूगु उगु इलय् भिक्षु धर्शघोष महास्थविरं खंह्लायेगु शैलीया बारय् खं न्हाथना: जातकया खं न्हाथनाविज्यात । थथे हे भुवनलाल प्रधान व डा. केशवमान शाक्यपिनि पाखे छसीकथं लिच्छवी कालनिसे नेपालय् बुद्धधर्म ब्वलंगु व बुद्धधर्मय् थीथी जातजातिया देनया बारय् भर्तुना प्रस्तुत जुल । रजतजग्नीया लसताय् जूगु प्रतियोगितात्मक कविसम्मेलनय् ह्लाप, ल्यू, लियांल्यू जूपित दसिपौ लःह्लायेगुया नापं महापरिवाणस विशेष ज्याय् ह्लायूपित्त भिक्षु धम्मशोभन महास्थविरं लय्ता पौ लःह्लानाविज्यात । अथेहे संघया छहु संस्थापक संघरत्न शाक्ययात अटूटरूपं कार्यसमितिइ चतनाः ज्यायाः-गुया कदरस्वरूप हनापौ लःह्लाःगु उगुइलय् संघयात न्हाज्याकेया लागो स्वनातःगु रत्नायनकोषय् संघरत्न शाक्यं ३०,०००।— थप रकम तनाविज्यात । रोशन बज्जाचार्यपाखे न्हाकूगु उगु समारोहस रामकृष्ण वैद्यपाखे सुभाय् देषाःगु जुल ।

वार्षिक समारोह व संघदान

१११७ चिल्लाध्व ८, ये-

मञ्जुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार संघया भिस्ववद्वःगु वार्षिकोत्सव व संघदानस ये देसया भिन्न्यागु

बौद्ध संघ संस्थाया प्रतिनिधिसहित आमन्त्रण याना: पंचदान प्रदान यायेगु व जलपान भोजनसहित दोहलपेगु उपाइवः संघया द६ देया वपोवृद्ध अध्यक्षया सभापति-त्वय् सप्तविधानुत्तर पुजासमेत जुयाः बच्चाल ।

मुकुं १७६ छेखा व ५६६ जः दुगु उगु संघया वार्षिक प्रतिवेदन प्रद्वन्तुयासे संघया सदस्य सत्त्वं सुवर्णं शाक्यं थुगुदेय् ४८,६८।६१ आम्दानी खर्च जूगु खेन्ह्लावसे बंगु दिलिया दुने जूगु ज्याखे, बइगु देया लागी ज्यायायेगु ताः नं न्हाथनाः आःतकय् ६,५०,००४।४६ वां विहारया सुधारय् छचलागु व थुगु ध्यवा सरकारी विदेशीराखे प्राप्त जूगु मखसे संघया सदस्यपिनि हे हिचःतिया कमाइ खः धक्काः कनाविज्यात ।

वाःपाःदाः शाक्यमुनि व विश्वकर्मा देथाय् दुजः दिव्यरत्नं माल्यार्पण याकूगुया नापं उपाध्यक्ष पूर्णरत्न शाक्यं सभापति, गुरुनुर्विव व पाहाँपित्त खातागा कोखायेका: सम्मान यानाविज्याःगु उगुइलय् स्वयद्भूज्ञानमाला भजन खलःपाखे ज्ञानमाला भजन प्रस्तुत जूगुया लिसे बौद्धगान व निपु चर्यान्तृत्य मञ्जुश्री व वज्रपाणि प्रस्तुत जूगु खः । पुत्रिगतिकं तुतः द्वनेगुली अध्वः दि तुतःवर्णपि दानरत्न शाक्य व नेमकर शाक्ययात स्वांमाः बज्जायेका: सम्मान याःगु उगुइलय् संघया दुजः जुनुमकाजि शाक्यं संघयापाखे मञ्जुव्य व्यक्ताविज्याःगु खः । उव्यलय् पाहाँकथं थीथी संस्थां उपस्थित जुयाविज्याःपि मध्यय् लोकदर्शन बज्जाचार्य, प्रेमवहादुर शाक्य, कर्ण शाक्य, डा. थीरमान शाक्य, पंबद्रीरत्न बज्जाचार्य, शान्तरत्न शाक्य, कनकप्रान शाक्य, हर्षमुनि शाक्य, अमृतमान शाक्य, तीर्थरत्न शाक्य, श्याममान शाक्य व रत्नकाजि बज्जाचार्यजुपि खः ।

श्रीनगर नेपाल

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

प्रधानसम्पादक
भिक्षु कुमार काशय
फो. नं. २७१४२०

सम्पादक

सुवर्ण शाय - २१२८५५
आठसुनि गुभाजु - २३१२२२

व्यवस्थापक

भिक्षु धर्मसूति - २७१४२०

सह-व्यवस्थापक

तीर्थना रायण मानन्धर
फो. नं. २७०३८६

वितरणव्यवस्था

भिक्षु पञ्चासूति - २७१४२०

वितरणव्यवस्था सहयोगी
धामणेर पञ्चारत्न - २७१४२०

विज्ञापनव्यवस्था

त्रिरत्न मानन्धर - २१११८५

प्रधानकार्यालय तथा प्रकाशक
आनन्दकुटीविहार, स्वयम्भू, काठमाडौं
पो.ब. नं. ३००७, २७१४२०

वर्ष २४ अङ्क ११ ब. सं. २५४० फागुनिमा

बुद्धवचन

अवकोच्छ मं अवधि मं अजिनि मं अहासि मे ।

ये च तं उपनह्यन्ति, वेरं तेसं न सम्मति ॥

अवकोच्छ मं अवधि मं, अजिनि मं अहासि मे ।

ये च तं नुपनह्यन्ति, वेरं तेसूपसमतीति ॥

मलाई गाली ग-यो, मलाई कुट्-यो, मलाई जित्यो, मेरो लिएर
गयो भनी जसले बार बार मनमा खेलाइरहन्छ त्यसको मनमा
वैरभाव शान्त हुँदैन । जसले यस्तो मनमा खेलाइरहैदैन उनको
मनमा वैरभाव शान्त भएर जान्छ ।

भगवान् शास्त्राको फुपूको छोरा तिस्त बुद्धेसकालमा प्रवृजित भई
भगवान्कहाँ बसी भगवान्लाई भिक्षा प्राप्त भएको बस्तु खाएर, पिएर,
लाएर मोटाएर बसिरहे । तथागतको दर्शन गर्न भनी आएका प्रवृजितहरूको
एक समूहले आफूहरूभन्दा जेठो जस्तो लागेर सेवा गर्ने भावनाले प्रवृजित भएको
कति वर्ष भयो भनी सोधे । तिसले आफू उपसम्पदा भएको वर्ष आफूलाई ने
याहालैन भनी भनेपछि 'आप्नो कुरा आफैलाई थाहा नभएका ले कसलाई
कसरी सेवा सत्कार गर्नुपर्दै भनेर कसरी थाहाहोला' भनी भनेपछि तिसले
रिसाउँदै-'बुद्धलाई सबै कुरा बताएर यिनीहरूको जरै उखेलिदिन्छ' भनेर हुँदै
बुद्धकहाँ गए । प्रवृजितहरू पनि पछिपछिलाग्दै बुद्धकहाँ गए । बुद्धले यो कुरा
थाहापाई तिसलाई भन्नुभयो कि आफूभन्दा जेठाहरू आदार गर्नुपर्नेहरूलाई
आदार नगरिकन आफैले ने यसरी अनादार ग-यो भनी भशहून्न' भनी सम्भाई
तिससंग वैरभाव आएको कारण बताउँदै वैरभाव कसरी शान्त हुँछ भन्ने
कुरा प्रवृजितहरूलाई बताउँदै यो गाथा सुनाउनुभएको हो ।

बौद्धसंस्थामा राजनैतिक नेताहरूप्रतिको मोह

बौद्ध संघ, संस्था र विहारहरूको क्रियाकलापमा आजकाल राजनैतिक नेताहरूलाई प्रमुख आतिथ्य एवं संलग्नता दिने गरिएको देखिएको छ । यसले गर्दा संघ संस्था र विहारहरू कुनै राजनैतिक सिद्धान्ततिर ढल्केको त होइन भन्ने शंका उठ्नु सम्भावित छ । सम्बन्धित सरोकार-वाला पदाधिकारीसम्मको सम्मान र सहभागितालाई केही हदसम्म विवाद विहीन मान्न सकिने कुरा अर्को हो तर मात्र कुनै राजनैतिक नेताको नामले प्रमुख भूमिका निभाउन दिनुले धार्मिक व्यक्तित्व-हरू राजनीतिको शरणमा र त्यसतर्फको आशीर्वाद पाउने लालसामा रहेको कुरा जनाउँछ भनी सोचिनुमा सायदैमात्र अत्युक्ति हुन सक्ला ।

आजकाल बौद्धहरू बुद्धको सिद्धान्तभन्दा दलीय सिद्धान्ततिर उन्मुख भएको पनि पाइएको छ भन्नुमा मुख वार्नु नपर्ने जस्तो देखिन्छ । दलीय विचारधाराको आधारमा संघ विभाजन भएको र संघभित्र विवाद आउने गरेको पनि कही^१ कही^२ देखिन्छ ।

धार्मिक क्षेत्रमा विद्वान्‌हरूको कदर गरिन्छ । सच्चरित्रवान्, संयमी र त्यागी व्यक्तित्वहरूको खोजनीति र अग्रसरता गराई समाजमा विकृति र दुःखी अवस्थालाई समाधानमूलक शिक्षा एवं व्यवहारवादी गराउने मूल उद्देश्य धर्म र धार्मिक क्षेत्रको कर्तव्य रहेको कुरा कोठ्ठाइरहनुपर्ने अवस्था देखा धार्मिक चेतना नै बांगियो कि भन्ने लाग्न आउनु पनि अस्वाभाविक देखिँदैन ।

धर्मले सामाजिक, सांस्कृतिक, आर्थिक, राजनैतिक आदिमा चेतना जगाउँछ अवश्य तर धर्म कहिल्यै एकांगी हुँदैन, यो निर्विवाद कुरा हो । आजकाल धार्मिक संस्था र एकाइहरू विवादमा फँस्दै गएर धर्मपक्षको नै अवमूल्यन भयो कि भन्ने अवधारणालाई जगाउने भएको छ । स्वच्छ धार्मिक उपदेशहरू, गुरु, धर्मनिशासक, धर्माधिकारीहरूको लागि योग्य स्थानमा राजनैतिक नेताहरूलाई उभ्याउनु धार्मिक क्षेत्रमा राजनैतिक नेताको बुई चढ्नु र आफू परावलम्बी रहनुको लक्षण त होइन भन्ने तर्क सरासर आउनसक्छ । यस्ता क्रियाकलापप्रति धार्मिक क्षेत्रले सोच्ने र विचार पुङ्याउने आवश्यकताको बोध गर्नु आजको समसामयिक कुरा भएको छ ।

मानववादको विकासमा बुद्धको देन

- विनोदप्रसाद भट्टराई

मानिससा मानवोचित गुणहरू हुन्थन् - जस्तै आफू आफमा प्रेमभाव राख्न, अरुहरूको दुःखलाई आफ्नो दुःख र सुखलाई आफ्नो सुख सम्मनु आदि । यसेलाई कार्यरूपमा परिणत गर्नु मानववादको काम हो । संसारमा जब यस्ता मानवोचित गुणहरूमा शिथिलता आउन थाल्दछ, अनि चारैतिर धृणा, पीडा, अविश्वास र आफू आफूमा फूटिरहेक केही देखिँदैन । हामी यस्ता घटनाहरू तंसारमा घटिरहेको पाउँछौं । यस्ता घटनाहरूलाई हटाई मानवोचित गुणहरूलाई पुनः स्थापना गर्न दरावर रहापुरुषहरूको अध्युदय भएको पाइँछ ।

राक्षसहरूको अत्याचार र अविश्वासी प्रवृत्तिलाई निमूल पार्न भगवान् विष्णुले रामचन्द्र र कृष्णको रूप धारण गरेर यस तंसारना आउनुभएको कुरा हामी पुराणद्वा रा थाहापाउँछौं । किलिस्तिन इलामा विद्यमान अत्याचार हटाउन इसा मसीहको अध्युदय भयो । ५०० इस्तोमा अरबमा जन्मेका हजरत मुहम्मदले तत्कालीन अरब समाजमा रहेको सामाजिक असमानतालाई हटाएर इस्लाम धर्मको स्थापना गरे ।

इसाको छैठौं शताब्दीअविजय जम्बुदीपमा हिन्दू धर्ममा थुप्रै दोषहरू देखापर्न लागेका थिए जसले गर्दा यो ज्यादै पतित भैसकेको थियो । धर्मको ग्राडमा अधर्म कर्महरू भैरहेका थिए । धर्ममा यी कुराहरू आएको ले धेरै कठिनाईहरू उत्पन्न भएका थिए । त्यस बेला प्रचलित अनेको मतमतान्तरहरूका अनुसार कसेको विचारमा मोक्ष प्राप्ति कठोर तपस्याबाट हुन्थयो । गर्भीमा

सूर्यको रापमा हुँगामाथि बसेर र जाडोमा बरकमा बसेर यिनीहरू मोक्ष प्राप्त गर्ने प्रथत्न गर्दथे । अनि अरुहरूको विचारमा सबै कुरा व्यर्थ थियो । खानु, पिउनु र मोज गर्नु ने तिनीहरूको लक्ष्य हुन्थयो । महात्मा बुद्धले ती अतिबादीहरूलाई नामञ्जूर गर्दै बीचको मानववादी मार्गलाई बढी महत्त्व दिए । त्यस बेला प्रचलित मतमतान्तरहरूमध्ये कुनचाहीं मत ठीक हो भन्ने कुरा पत्तालगाउन मानिनहरूलाई कठिन भैसकेको थियो र उपनिषद्का अर्थहरू साधारण जनताले बुझन सक्तैन त्यसकारण धर्म ज्यादै जटिल भएको थियो । ब्राह्मण पुरोहितहरूको जीवन पनि त्यति बेला पवित्र थिएन । मानिसहरू यस्तो धर्मको खोजीमा थिए जुन सजिले बुझन सकिने होस् । राजकुमार सिद्धार्थ रथमा बसी कपिलवस्तु नगर धुम्न जाँदा उनले देखेका जीवनका विविध दुःखपूर्ण दृश्यहरू उपर्युक्त कुराहरूको प्रमाण मान्न सकिन्छ । गौतम बुद्धले यस्ता सोचनीय स्थितिहरू सबै प्रहार गरेर डुबन लागेको मानवजातिलाई उद्धार गरे । प्रसिद्ध चिन्तक डा. राधाकृष्णन लेख्छन् - “इसा धार्मिक बेचैनी र आध्यात्मिक उत्तेजनको लागि ज्यादै प्रसिद्ध छ । चीनमा यस समय लाओज्यू (*Laojyu*) र कन्यूशियशले युनानमा परमेनीदिस (*Permenides*) र एम्पेडोकलस (*Empedocles*) ले इरानमा जरथुस्त्र र भारतखण्डमा महावीर तथा महात्मा बुद्धले धार्मिक आदोलन चलाए । यस युगमा अनेको महत्त्वपूर्ण गुरुहरूले आफ्ना कार्यहरू गरेर ... उत्पन्न गरे ।

महात्मा बुद्धले तत्कालीन समाजमा रहेका विभिन्न अमानवीय पद्धतिहरूको विश्व आन्दोलन चलाए । महात्मा बुद्ध जातिप्रथाको कति पनि विश्वास गर्दैनन् भने मानिसहरू जातिप्रथालाई जन्मको आधार मान्थे । यसबाट सामाजिक असमानता उत्पन्न हुन्थयो । बृद्ध मनुष्यमात्रको समानतामा विश्वास गर्दथे र बौद्धसंघ सबै जातिका व्यक्तिहरू बराबर रहन्थे । सबै होइन, शताब्दीयोदेखि थिच्छिएका नारीजातिलाई पनि उनले उन्नतिको समान अवसर प्रदान गरे । नारीहरूको लागि मोक्षको ढोका उधारिदिएर बौद्ध नारीहरूका लागि अलग संघको व्यवस्था गरे । यस अधिहिन्दूधर्ममन्मा नारीहरूलाई पुरुषभन्दा नीच अविक्सित जाति मानिन्थयो । महात्मा बुद्धले नारीहरूलाई पनि पुरुषोचित अधिकार प्रदान गरी भिक्षुणीसरह अनुमति दिएको हुनाले उनीहरू पुरुषसरह ने अधिकारका समान हकदार भए । यसबाट महात्मा बुद्ध पुरुष र स्त्रीको समानतामा विश्वास गर्ने मानवतावादी नेता थिए भन्ने बुझिन्छ ।

अर्को कुरा महात्मा बुद्ध परमात्मामा विश्वास गर्दैन्थे । कर्मकाण्ड, हवन र यज्ञहरूलाई व्यर्थ सम्झन्थे । पशुहरूको बलिबाट देवता प्रसन्न हुन्छन् भन्ने कुरा मान्न उनी तयार थिएनन् । उनको विचारमा मनुष्य आपनो मुक्तिको विधाता थियो । मानिसलाई निर्वाण प्राप्त गर्न कुनै प्रार्थना र यज्ञको आवश्यकता छैन । यस सन्दर्भमा वहाँले एकजना शिष्यलाई भनेका थिए— “तिमी दियो दन किनभने यसको अतिरिक्त कुनै अर्को प्रकाश छैन । मोक्ष निर्वाण शुद्ध विचार र जीवनद्वारा कर्मलाई अन्त गरेपछि मात्र प्राप्त हुन्छ ।” उनले देवताहरूलाई प्रसन्न पार्न पशुबलिको कडा विशेष गरेर यस आन्दोलनमा बुद्ध पूर्ण विजयी भए ।

त्यस्तै महात्मा बुद्धले तो युद्धहरूको घोर निन्दा गरे जसमा लाखौं व्यक्तिहरू मारिइन्थे । उनले सहिणु-ताको शिक्षा प्रचार गरे ।

महात्मा बुद्ध दार्शनिक विवादहरूमा जानेर पनि दीवामा पर्दैन्थे । उनको विचारमा यो मानववादको विकासमा एक अवरोध थियो । महात्मा बुद्ध स्वर्ग र नरकमा पनि विश्वास गर्दैन्थे । महात्मा बुद्धले आपनो एक उपदेश दियोतिर संकेत गरेर भनेका थिए— “यो पुनर्जन्मको चक्रमा हिंडिरहको छ ।” त्यस पछि उनले दियोलाई निभाइदिएर भने— ज्वाला निम्न्यो । यो शब्द बल्दैन । मानिसको पनि यही स्थिति हो, जो निर्वाण प्राप्त गर्दछ उसको दोस्रो जन्म हुँदैन । “मानिसले तृष्णा, धृणा, काम, क्रोध र मोहलाई समाप्त गर्नु पनि निर्वाणको दोस्रो अर्थ हो । त्यसकारण प्रख्यात विद्वान् प्रोफेसर सी जी. जोशीको विचारमा “महात्मा बुद्धको धर्म सिद्धान्त लामा-लामा मोटा रोतिहरू र प्रार्थनाहरूको समूह शुद्ध विचार, कार्य, वचन र जीवनको मार्ग थियो । महात्मा बुद्ध संसारका पहिलो हेतुवादी (Rationalist) व्यक्ति थिए जसले प्रत्येक व्यक्ति स्वयं आपनो उद्धारक र स्वामी हो तथा यसको लागि बाहिरी शक्तिसंग प्रार्थना गर्नुपर्ने कुनै आवश्यकता छैन भन्ने ठोस कुराको प्रतिपादन गरे ।” मानवतावादको विकासमा महात्मा बुद्धको यो विचारलाई प्रभुख मान्न सकिन्छ ।

मानवतावादको अस्तित्वलाई सुरक्षा प्रदान गर्न आजभोलि एशियाका प्रभुख देशहरूले पञ्चशीललाई अपनाएका छन् । हात्रो देशले पञ्चशीलको सिद्धान्तलाई श्रेंगालेको छ तर पञ्चशीलको प्रतिपादन सबैभन्दा पहिले महात्मा बुद्धले आपना गृहस्थी अनुयायीहरूका लागि गरेका थिए । जहाँ भिक्षुहरूको उद्देश्य निर्वाण

प्राप्ति राखिएको थियो त्यहाँ गृहस्थोहरूको उद्देश्य पनि विस्तारै विस्तारै पुण्यकार्यहरूद्वारा त्यसको नजिक आउनु राखिएको थियो । यसका लागि महात्मा बुद्धले आपना अनुयायीहरूको लागि पाँच सिद्धान्त बनाए—

- १) कुनै पनि प्राणीको ज्यान नलेऊ (शोषण नगर)
- २) कसंको मध्यतिमाथि बलपूर्वक अधिकार नगर अर्थात् चोरी नगर ।
- ३) कुनै पनि पराई स्त्रीसेंग संभोग नगर र पवित्र जीवन बिताऊ ।
- ४) झूठो नबोल ।
- ५) रक्षी आदि अमल वस्तुहरूको प्रयोग नगर ।

महात्मा बुद्ध एक अत्यन्त महान् व्यक्ति थिए । उनका कार्यहरूको समाजमा ठूलो प्रभाव पन्यो । समाजमा ब्राह्मणहरूको अकारण थोडाताको पनि अभ्यं भयो । शूद्र नारी तथा दासहरूको अवस्था सुधिन लाग्यी किनभने महात्मा बुद्धले राज्ञो आचरणमा ठूलो बल दिएका थिए । धर्म पहिले जटिल रीतिरिवाजहरू र सिद्धान्तहरूको समूह थियो । महात्मा बुद्धले त्यसलाई नेतिकता र सदाचारका उच्च प्रादर्शहरूमा आधारित गरिदिए र जटिल कुराहरू जति सबैलाई निकालेर त्यसलाई सादा र व्यावहारिक बनाइदिए । उनले मनुष्यलाई इन्द्रियहरूमाथि विजय प्राप्त गर्न सिकाए र सेद्धान्तिक शगडाहरूलाई व्यर्थ ठान्ने । संक्षेपमा उनले मनुष्य मात्रलाई आपसमा प्रेम गर्न सिकाए । डा० राधाकृष्णनको दृष्टिमा— “हाज्रो लागि महात्मा बुद्ध भारतको धार्मिक

परम्पराहरूको अद्वितीय प्रतिनिधि थिए । उनी आपनो पदचिह्नको प्रभाव अत्यन्त मानववादी दृष्टिकोणबाट स्थापना गरेर लोडे । उनका शिक्षाहरू हात्रा संस्कृतिको अंग भैसकेका छन् ।”

महात्मा बुद्धको जीवन अति पवित्र र सादा थियो । मानववादको विकासका लागि उनले राज्यपाट पनि त्यागिदिए र बनमा गएर घोर तपस्या गरे । उनी आपनो उपदेश संस्कृतको अधेक्षा जनताको भाषा (त्यस-ताकाको मागधभाषा, पालीभाषा प्रचलित थियो) बाट दिन्ये । पालीमा लेखिएका जातक कथाहरू यसको ज्वलन्त दस्रो छन् । त्यसकारण साधारण जनता त्यस पछि राज्ञोसेंग बुझ्न सक्ये ।

स्वार्थका लागि त सबै बाँच्छन् तर बुद्धले पर-उपकारको लागि आपनो जीवन अर्पण गरे । अरुलाई वास्तविक रूपमा बाँच्ने अर्थ सिकाए । आपनो निमित्त आँसु बहाउन छाडो विश्वकै लागि आँतु बहाउन बुद्ध बनेर उठे । कठोरवादकी धर्तीमा करुणावादको सृष्टि गरे ।

कोशी र गण्डकीका अजल अश्रुधारा बोकेर बगेका सोगर बुद्ध उहिमालयबाट मानववादको सन्देश बोकेर श्रीलङ्का, चीन, इण्डोचाइना, थाइलैण्ड, कोरिया र जापान हुंदै विश्वको मंदानमा उभिए । अशान्त मानव जीवनको उकुसमुकुसलाई बुद्धले शान्तिको मलहम लगाई मानववादकै सन्दर्भमा राजकुमार सिद्धार्थ गौतम बुद्ध बने ।

‘आनन्दभूमि’ मासिक पत्रिकामा

बुद्धधर्म विषयका आ-आपना लेख रचनाहरू पठाई सहयोग गर्नुहोस् । रचना पठाउदा सफासँग लेखिएको हुनु पर्छ । सकभर लेखलाई फोटोकपी गरेर नपठाउनु हुन पनि अनुरोध गरिन्छ ।

आनन्दभूमि

(वर्ष २४ अङ्क १० की वाकी)

भदन्त ऊ सोभन महास्थविर

- रत्नसुन्दर शाक्य

भदन्त ऊ सोभन “सासना यहता” मा आउनु भएको केही वर्णपछि नै सन् १६५२ (बर्मी सम्बत् १३१३) मा बर्मासिरकारले उहाँलाई “अग्रगमहापण्डित” को उपाधि प्रदान गरेको थियो । उहाँले “अग्रगमहापण्डित” उपाधि हासिल गर्नुभएको दुई वर्णपछि नै रंगूनको महापासान गुफामा ऐतिहासिक छटु संगायना उहाँके प्रधानतामा शुल्क भएको थियो । उद्घाटनको दिन थियो— ब. सं. २४६८ को बैशाखपूर्णिमा— १७ मई १६५४ ।

ब. सं. २४६८ को बैशाखपूर्णिमाका दिन देखि शुल्क भई पूरा दुई वर्ष बिताई ४ सञ्चियात पूर्ण गरी (ब. सं. २५०० रम्म) समापन गरिएको त्यस संगायनाका प्रमुख भूमिका भदन्त महासी सयादो र त्रिपिटकाचार्य भदन्त विवित साराभिवंशले निभाएका थिए । यसको धर्थ हो— यस छटु संगीतिका प्रश्नकर्ता महासी सयादो र उत्तरकर्ता विवितसाराभिवंश महास्थविर थिए । उहाँहरू दुबैमा पनि विशेषतः अग्रगमहापण्डित भदन्त महासी सयादोको देन प्रमुख थियो । उहाँ ‘छटु संगीतिका पुच्छक’ मात्र थिएन संगीत पश्चात्का तमाम त्रिपिटक धन्य एवं यसका अद्वितयाहरूको प्रमुख विशुद्धको रूपमा संरक्षण र सम्बर्द्धनमा पनि उहाँ प्रमुख रहनुभएको थियो ।

छटु संगायना सम्पन्न गर्न वा तथारीको निमित्त उहाँले सिर्फ बर्माका विभिन्न क्षेत्रहरूमा मात्र चारिका गर्नुभएको थियो । बर्माको बाहिर शीलडून, थाइलैण्ड, कम्बोडिया, भियतनामसम्म पनि जानुभई स्थानीय

प्रमुख थेरवादी आचार्यहरूसित सरसलाहका साथ निम्नो पनि दिई आउनुभएको थियो ।

सन् १६५६ ना छटु संगायना सम्पन्न भएपश्चात् संगायनाताका (सन् १६५५ मा) जापानवाट बर्मा आउनुभएका १२ जना जापानी भिक्षुहरूको विशेष भदन्त महासी सयादोले जापानमा स्थविरवाद बुद्धधर्म प्रचार प्रसारार्थ सन् १६५७ मा बुद्धगासन काउन्सिल, बर्माको तर्फबाट ६-१० जना प्रमुख भिक्षुहरू सम्मिलित भई एक जमात धर्मदूत मण्डल जापान गएको थियो जसमा अग्रगमहापण्डित महासी सयादो पनि एक प्रमुख थिए । धर्मदूत मण्डलले जापानको टोकियो, ओसाका, क्योटो, नारा आदि प्रमुख नगरहरूमा पुगी जापानी जनताहरूलाई यस धर्ममा प्रभावित पारी फर्केको थियो ।

भदन्त महासी सयादोले जापान धर्मणपश्चात् एक यस्तो ग्रन्थको सम्पादन एवं ग्रनुवाद कार्यमा लाभ भयो— जुन ग्रन्थ स्थविरवादी बोद्ध जगत्मा अति महत्त्वपूर्ण ग्रन्थ थियो त्यो हो— आचार्य बुद्धविषय (४ और शताब्दी) को “विशुद्धि मार्ग” । दुई खण्डमा विभाजित यस ग्रन्थको रोमनलिपिमा सम्पादन कार्य हार्वर्ड विश्वविद्यालय (Harward University) का एक प्रोफेसर हेनरी क्लार्क वारेन (Henry Clarke Warren) ले योजना गरेको थियो । उहाँको आशय अनुरूप त्यो कार्य उहाँको जीवनकाल (निधन सन् १८६६) मा पूर्ण हुन सकेन । त्यो कार्य भारतके एक पाली प्रोफेसर आचार्य धर्मनिन्द कोशाम्बी (सन् १८७६-१९४७) ले चार

पटकको अमेरिका गमनपश्चात् मात्र पूर्ण भएको थियो । सन् १९२७ मा सम्पादनकार्य पूर्ण भएको त्यस ग्रन्थ अनुवादसहित सन् १९५० मा मात्र प्रकाशनमा आएको थियो । यसको बर्मी अनुवाद भद्रत महासी सयादोले गर्नुभएको थियो ।

यसप्रकार महासी सयादोले विश्वभरमा सतिपट्टानभावनाको प्रचार-प्रसारको साथै यसको निमित्त निर्देशनको रूपमा रहेका ग्रन्थहरूको पनि रचना एवं प्रकाशन गर्दै जानुभएको थियो ।

सतिपट्टानभावनाको प्रचार-प्रसारके दौरानमा सन् १९५७ तिर सिल्ही सरकारको निमन्त्रणामा आफ्नो व्यस्तताको कारण आफ्नै एक प्रमुख शिष्य जो कम्मस्थानाचार्य ने थिए आचार्य भद्रत मुजातको नेतृत्वमा ३ जनाको एक ध्यानगुरुमूह श्रीलङ्कामा पठाउनुभएको थियो । उहाँहरूको तर्फबाट कोलम्बोमा एक दायिका (Mrs. Nissanka) को तर्फबाट ध्यानकेन्द्र तयार भएपश्चात् सन् १९५८ मा भद्रत महासी सयादो उक्त ध्यानकेन्द्र “यमुना” मा अवलोकन गर्न पुग्नुभएको थियो । उहाँको आगमनपश्चात् श्रीलङ्कामा पुनः साधकहरूको वृद्धि भयो । उहाँ एवं उहाँको ध्यान दल केही दिनको निमित्त मात्र श्रीलङ्का पुग्नुभएको थियो । उहाँहरूको प्रमुख लक्ष्य तथागतका संवेजनीय स्थलहरूको अवलोकनार्थ भारत जानु थियो । तसर्थ उहाँहरू केही दिनपश्चात् ने कलकत्ता पुग्नुभयो । कलकत्ताबाट बुढगया पुग्नुभएका उहाँहरूले सेनानी प्राप्तको साथै नैरञ्जना नदीको पनि अवलोकन गरी राजगृह प्रस्थान गरेको थियो । राजगृहबाट नालन्दा विश्वविद्यालयको प्राचीन अवशेषको दृश्यावलोकन गरी सारनाथ पुगे । सारनाथबाट कुशीनगर, लुम्बिनी, भावस्ती, लखनऊ, आग्रा हुँदै दिल्ली पुग्नुभयो । त्यसको भोलिपल्टे पर-

राष्ट्र मन्वालयमा उहाँको भेटबार्ता भारतका प्रधानमन्त्री पं. जदाहरलाल नेहरूसित भएको थियो । यस्तै सोही दिन राष्ट्रपति डा. राजेन्द्रप्रसादले पनि विनाश्तापूर्वक उहाँसित भेटबार्ता गर्न आउनुभएको थियो । त्यसदिनको बेलुकी बर्मीदूतावासमा ‘विपस्तना ध्यान’ सम्बन्धी व्याख्यानको कार्यक्रम राखेको थियो त त्यसको भोलिपल्ट उपराष्ट्रपति डा. सर्वपल्ली राधाकृष्णनसित भेटबार्ता गर्नुभएको थियो । यसप्रकार नयाँ दिल्लीमा केही दिनको बसाइमा भद्रत महासी सयादोले पूर्ण समय तालिका बनाई विताउनुभएको थियो ।

नयाँ दिल्लीबाट उहाँहरू साँची, अजन्ता गुफाको अवलोकनपश्चात् बम्बई पुग्नुभयो । बम्बईमा “महाबोधि सभा” को तर्फबाट विपस्तनासम्बन्धी एक व्याख्यान कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो । बम्बईबाट मद्रास पुगी प्राचीन ऐरवादी आचार्यहरूमा बुद्धबोध, धर्मपाल र अनिरुद्धहरूले निवास गरेर जानुभएको कान्जीपुरम् जुन मद्रासबाट ४५ माइलमा अवस्थित थियो को पनि अवलोकनार्थ जानुभएको थियो । त्यसपछि मद्रासबाट उहाँहरू बायुयानबाट श्रीलङ्का पुग्नुभयो—यो सन् १९५८ को कुरा हो ।

यसपश्चात् भद्रत महासी सयादोले सन् १९७४ र १९८० मा दुइपटक धर्मप्रचारके दौरानमा एशिया र यूरोपको ध्यान गर्नुभएको थियो । त्यसपश्चात् उनले नेपाल र भारतको ध्यान सन् १९८१ मा नेपाल र भारतको धर्मयात्रा गर्नुभएको थियो । लुम्बिनी विकास समितिको विशेष निमन्त्रणामा अन्य २ जना कर्मस्थानाचार्य एवं ५ जना उपासिकाहरू साथालिई उहाँ नेपाल आगमन गर्नुभएको थियो । उहाँको सम्मानमा आनन्दकुटी विहारगुडी, आनन्दकुटी दायकसभा र स्वयम्भूजानमाला भजनमण्डलको संयुक्त आयोजनामा आनन्द-

कुटीविहारमा भव्यरूपमा स्वागत समारोह गरिएको थियो । त्यस्ते उक्त दिन (१३ फागुन २०३७) धर्म-कीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी र विहारको उपासकोपासिकाहरूको संयुक्त आयोजनामा धर्मकीर्ति विहारमा पनि स्वागत गरिएको थियो । सो कम बनेपाको ध्यानकुटी विहार, गणमहाविहार र पाटनको शाक्यसिंहविहार र सुमग्निविहारको "साथ" नागबहालमा पनि स्थानीय जनताहरूद्वारा भव्यरूपमा स्वागतसमारोह सम्पन्न गरिएको थियो ।

स्मरणीय छ, भद्रन्त महासी सयादोको आज्ञानुसार उहाँको भाषान्तर गर्न बेलायतमा बुद्धधर्म प्रचारार्थ गइरहनुभएका भिक्षु ज्ञानपूर्णिक उहाँको साथै काठमाडौं आउनुभई उहाँको कार्यक्रम सकिएपछि पुनः वही फर्कनुभएको थियो ।

हर्षको कुरा हो— अगममहापण्डित भद्रन्त महासी सयादोका केही प्रमुख ग्रन्थहरूको अनुवाद नेपालभाषामा भिक्षु ज्ञानपूर्णिक “धर्माचरिय” ले गरी भद्रालु दाताहरूबाट प्रकाशित पनि इसकेका छन् । ती पुस्तकहरू विश्व-धर्म प्रचार देशना (ब. स. २५२४-२५) वर्मिक मुत्त (ब. स. २५२८), संक्षिप्त मावनविधि (ब. स. २५२६), महास्मृतिप्रस्थानसूत्र पालीशब्दार्थ, अभिप्रायः (ब. स. २५३२), तथांगतया अमूल्य उपदेश (ब. स. २५३३), महान् सल्लेख सूत्रोपदेश (ब. स. २५३४-३५) अहिलेसम्ममा प्रकाशित पुस्तकहरू हन् ।

भद्रन्त महासी सयादोका ग्रन्थहरू नेपालभाषामा अनुवादकको रूपमा रहनुभएका भिक्षु ज्ञानपूर्णिकको दक्षतालाई लिएर “वर्मिक—मुत्त” को भूमिकाको दौरानमा भिक्षु सुदर्शन महास्थविर भन्नुहुन्छ—

“विपरसना विधि थुइकाबीगु कर्थेया ‘वर्मिक मुत्त’ देशनाया थुगु सफू भाषान्तर जूसां खनेबलय

यहाँपुसे च्वं, थुलिसे सिच्वुसे च्वं । बर्मीभाषाया भाषारुम दुने च्वंगु धर्मरस नेपालभाषाय मतक हे वयाच्वंगु दु थे पत्ताः तया छायधाःता छुखे बर्मीभाषाय व नेपालभाषाया स्वापु दु— मेखे अनुवादक निग भाषाय न दक्षता दुह्य । थुलिज्जक मखु, अनुवादक ज्याबिज्याकहु भन्ते वसपोल परम्पूज्य महासी सयादोया साक्षिधय च्वयाबिज्याये धुक्कहु लिते तःगूमछि विपरसनासम्बन्धी व्याख्यानया, भाषानुवादक न ज्याबिज्याये धुक्कहु ज्याः श्व गम्भीर रसया सफू रस दयेक हे अनुवाद ज्याच्वंगु जूल ।”

यसप्रकार वर्मिका सुत्रसिद्ध ध्यानगुरु भद्रन्त, महासी सयादोका कृतिहरू वर्मिमे अध्ययन सम्पन्न गरी “धर्माचरिय” उपाधि हासिल गरेर आउनुभएका भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको अनकम्पाबाट विशेषतः हामी नेपालभाषा-भाषोहरू (नेवारसमुदाय) अति लाभान्वित भएका छौं ।

(भद्रन्त महासी सयादो) उहाँको कृति अध्ययन मनन गर्नमा र उहाँद्वारा प्रवार-प्रसार भएको सति-पट्टान ध्यान भावनाका साधकहरू बढि गर्नमा ब. स. २५२४ मा उहाँले गर्नुभएको नेपाल यादाबाट पनि बढी टेवा मिल्न गएको आभास भएको छ । उहाँको दर्शनले प्रत्येक भद्रालुहरू अति प्रसन्न थिए कारण वर्मिका भिक्षु महासंघले उहाँलाई बलेशमुक्त (अहंत) व्यक्तिको रूपमा स्वीकारेका छन् । यसबारे त्यसताका उहाँसित बौद्धतीर्थयात्रा सम्पन्न गर्नुभएको छ—

“महासी सयादोनाप लुम्बिनी, कुशीनगर, श्रावस्ती, सारनाथ, बोधगया, राजगृह, नालन्दा दर्शन याये खंगु अहोभाष्य सम्पन्न ज्या । वसपोलयाके छु प्रकारया बलेश पिजो धैगु मखना । अलिङ्ग धैगु छपति हे मखना । थःगु दिनचर्या ध्यानभावना व चक्रमण

सरस्वती

- बुद्धधर्म

सरस्वती प्रभुलाई, दर्शन गरूं आमा ।
करुणाले हेरिदेउ, कति खेलिबसूं आमा ।
बाबु छँदा समय वित्ने, आमा-बाबु भन्थे
आमा ।
विद्या सिकाउँछु भन्दा, मनैमा गढेन आमा ।
गर्वूपनै के-कसो हो, दिनहुँ सम्भाई आमा ।
मनै इच्छा मनमा भो, मर्नु नै भनियो आमा ।
अबदेखि कसो गरूं, रोएर कराई आमा ।
यसो त्यसो थाहाछैन, अब कसो गरूं आमा ।
गर्नुपनै कसोरी हो, ज्ञान शून्य भयो आमा ।
हामी यस्तै नै भएछौं, अब कसो गरूं आमा ।
सिकाइदिनु मलाई, अज्ञानी भएछु आमा ।
दयाराखिदिनुप-यो, प्रभुको पाउमा आमा ।
प्रभुकहाँ वास दिई, करुणाले हेनु आमा ।
नदिइकन भएन, दर्घन गरूं आमा ।

अनु० - दिव्यरत्न तुलाधर

— ● —

ज्वीगु भावना आदि ज्या नियमितरूपं जुयाच्चं । वस-
पोलया पाखे मेपिन्त ज्या मछिनीगु थमज्वीमा धइये
न्हावले सावधान व सजग जू । धाथ्ये ध्यान बल्लाःह्य
खः धइगु मतिइ वन । वसपोलनापया थुगु याका जिगु
लागी छगु ज्ञानयाका जूबन, ध्व जिगु लागी संतोषया
खेखः ।”

अफशोच ! दोलो उहाँको दर्शन गर्ने सौभाग्य
प्राप्त भएन । उहाँ नेपाल र भारत याका समाप्त गरी
बर्मा फर्कनुभएको डेवर्षयष्ठि ने १४ अगस्ट १९८२ का

आनन्दभूमि

विपस्सना

- भिक्षु विशुद्धानन्द
धरान

संगीत नै कहाँ जानेको छु र ?

गीत गाइदिन सकूं

बरु सुनिदेउ छातीमा

मुटु घडकाइदिन्छु ।

नृथ्य नै कहाँ आउँछ र ?

नाचेर देखाउन सकूं

बरु थामिदेउ शरीरलाई

लडिबुडी खेलिदिन्छु ।

साहित्य नै कहाँ सिकेको छु र ?

कविता कोरिदिन सकूं

बरु चियाइदेउ आँखामा

लाटो भाखा बोलिदिन्छु ।

विपस्सना मेरो साधना

मैले त्यहाँ केही पाउँछु कि ?

— ▽ —

दिन एककासी हृदयाधातबाट उहाँले सदाको निमित्त
यस संसारलाई त्यागनुभयो । उहाँको शब्दलाई हस्ता
दिनसम्म अद्भालुहरूको दर्शनार्थ राखिसकेयष्ठि २०
अगस्ट १९८२ का दिन “सासना-यहता” स्थित उहाँ-
को आवासस्थल (विहार) बाट उहाँको शब्दाका
प्रारम्भ गरियो, शायद उहाँको आसयन्नुरूप उहाँको
दाहसंस्कार सर्वसाधारण रूपमा क्यान्ड सेमेट्री
(Kyandaw Cemetery) मा सम्पन्न गरियो

— ● —

सोनवागढ

- शेषराम चौधरी (थारु)

कपिलवस्तु

लुम्बिनीग्रांचल कपिलवस्तुजिल्लाको उत्तर पश्चिम भेगमा चनई गाउँ विकास समिति पर्दछ । यस गाँ.वि.स. को उत्तरपूर्व मित्रिया भन्ने एउटा गाउँ छ । यो गाउँ जंगलको माझमा पर्दछ । यहाँका प्राचीन वासिन्दा थारु नै छन् । त्यस गाउँदेखि एक कि.मी. उत्तरमा सोनवागढ भन्ने अत्यन्त प्राचीन खण्डहर छ । यस खण्डहरका अवशेषहरूलाई हेर्दा कपिलवस्तु र लुम्बिनीसँग मिल्ने चारकुने आकार आयताकारका ईंटा-हरू पाइएका छन् ।

यो खण्डहरको पूर्वपट्टि बेलवानदी, पश्चिममा सुख बेलवानदी उत्तरपट्टि दुइमुनिहा जंगल र दक्षिणपट्टी सुखबेलवा नदी र मित्रिया गाउँ पर्दछ । यही सुख-बेलवानदी थुनेर गई पूर्वमा बेलवानदीमा मिल्दछ । यो प्राचीन खण्डहरको चारैतिर घना जंगलले भरि-भराउ छ ।

वर्तमान समयमा उक्त भग्नावशेषको बीचमा एउटा साठो कालोजी (कालीमाई)को मन्दिर छ । यस मन्दिरभित्र कालीमाईको ढुङ्गे मूर्तिको लम्बाई ५० इन्च चौडाई ३० इन्च छ । मैदारभित्र कालीमाईको मूर्तिको अगाडि एउटा क्रिश्ल गाडिएको छ र त्यहींनिर एउटा लगभग १ फिट व्यासको सुन्तलाकारको ढुङ्गा छ र त्यससँग त्योभन्दा सानो एउटा उस्त आकारको अर्को ढुङ्गा पनि छ ।

यो मन्दिरको पूर्वपट्टि आँपको रुखमुनि केही ढुङ्गाका सानातिना मूर्तिहरू छन् । त्यसदेखि लगभग ४० मी० पूर्वउत्तर एउटा कुचा छ र त्यसको अलिकति

पूर्वतिर नै बाबा वरनदासको समाधि छ । धेरै कालदेखि नै यस ठाउँमा यिनी बाबा बस्दै आएहा थिए र यस प्राचीन खण्डहरको केही संरक्षण हुँदै आएको थियो तर पनि केही कुविचार भएका व्यक्तिहरूले यहाँ बस्दै रहेका बाबा वरनदास र माता अवतारीलाई डर भाक देखाउने र सताउँदै आएका थिए । ती बदमास व्यक्तिहरूको मुख्य उद्देश्य यस खण्डहरभित्र लुकिरहेका केही मूल्यवान् वस्तु जिकी लेजाने थियो र तिनोहरूले उनीहरूलाई यहाँ बस्न दिँदैनथिए । हाल उनै बाबा परलोकबास भई यहाँको समाधि त्यहाँको विद्यमान छ । हाल यस मन्दिरमा पूजापाठ रेखदेख गर्ने काम माता अवतारी-द्वारा हुँदै आएको छ । त्यस समाधिदेखि दक्षिणपट्टी कुटी छ जहाँ माता अवतारी आश्रय लिनुहुन्छ । यस ठाउँमा केयों बटा आँपका रुखहरू पनि रहेका छन् ।

कालीमन्दिरदेखि लगभग ३० मी० दक्षिणपट्टि एउटा थुम्को (नं. १) छ । यस थुम्कोलाई हेदेखिर यहाँ केही भग्नहरू वा चैत्य रहेको जस्तो अनुमान हुन्छ । यस थुम्कोको उल्लिखित बदमासहरूले यहाँका बहुमूल्य बस्तुहरू चोने उद्देश्यले खनेको हुनुपर्दछ ।

कालीमन्दिरदेखि दक्षिण पश्चिममा अर्को थुम्को (नं. २) रहेको छ । यो थुम्कोमाथि लगभग साठे दुई मीटर गहिरो खनेको छ । यस खनिएको चारैतिर साठोमा ईंटाहरू कुनै चर्गाकार, कुनै आयताकार छन् । यस ठाउँमा उपलब्ध एउटा सिंगो ईंटको लम्बाई ११ चौडाई साठे छ इन्च र मोटाई २ इन्चको छ । स्थानीय वासिन्दाहरूको भनाइअनुसार यसलाई खन्दाखेरि एउटा

चारकुने आकारको लगभग ५, ६ फिट लामो हुँगा निस्केको थियो र यो हुँगा अझै यसे ठाउँमा माटोमा पुरिएको बताउँछन् । यस थुम्कोको पश्चिमपटि तल ऐउटा चारकुने (लम्बाइ १६ इच्च \times चौडाइ १६ इच्च, र मोटाइ १२ इच्च) आकारको ऐउटा हुँगा छ । यो थुम्को नं. १ थुम्कोदेखि लगभग ५० मीटर र मन्दिर-देखि लगभग ४० मीटरमा छ ।

कालीमन्दिरदेखि पश्चिमपटि लगभग ३० मीटर मा थुम्को नं ३ रहेको छ । यस थुम्कोमा पनि केही खनेको खाडल रहेको छ । यो थुम्को नं. ३, थुम्को नं. २ देखि लगभग १० मीटर उत्तरपटि रहेको छ ।

कालीमन्दिरदेखि केही पश्चिम उत्तरमा ऐउटा अर्को थुम्को नं ४ पाइएको छ । यो थुम्को मन्दिरदेखि लगभग ७५ मीटर ढाढा छ । यो थुम्को अहिलेसम्म खनिएको छैन । यो थुम्कोमाथि ईंटाका टुक्राहरू छरिएर रहेका छन् । यो थुम्को सुखबेलवानदीको एकदमै किनारमा रहेको छ । यही नदी यत्तेतिर आउँदै रहो भने एक दुई वर्षभित्र नदी कटानमा पर्ने सम्भावना देखिन्छ ।

त्यसपछि सोनवागढको कालीमन्दिरदेखि सीधा पश्चिममा लगभग १ कि. मी. र सुखबेलवानदीदेखि लगभग १/२ कि. मी. पश्चिममा अर्को थुम्को नं. ५ रहेको छ । यो थुम्कोको अलिकति लगभग १/२ मीटर जति खनेको देखिन्छ । यसको ठीक पश्चिम ढीलमै ऐउटा कुसुमको रुख छ । उत्तरतिर ऐउटा सानो बेलको रुख छ । पूर्वतिर ढीलमा ऐउटा असिङ्को रुख र त्यसदेखि अलि पर दक्षिण-पूर्वमा दुइटा असना (साज) का रुख छन् । यसको मुख्य स्थानदेखि दक्षिण-पश्चिममा तीन वटा साखको रुख छन् । त्यहाँका स्थानीय वासिन्दाहरूको भनाइअनुसार यस थुम्कोलाई महरहवाका हेमलाल

आनन्दभूमि

पुरी बाबाले आफ्नो हातीलाई ल्याई त्यस हातीद्वारा खने साइत गराई खने काम शुरू गराउनुभएको थियो । त्यसको भोलिपलट नै से हाती मन्यो । यस्तो कुलक्षण तुरुस्तै देखापरेको हुँदा यसलाई खने इरादा त्यागी खने काम बन्द गरिएको थियो भन्ने जनधुति छ ।

यसे थुम्कोको केन्द्रदेखि लगभग ३ मीटर उत्तर पूर्वमा लगत्तै ऐउटा लगभग ५ फिट व्यास भएको सुरुद जसको चारैतिर ईंटाले जोडिएका छन् । यो सुरुद कति गहिरो छ भन्ने थाहाउँन । हाल यस ठाउँमा माटोले पुरिएको छ तर त्यहो मितरियामा अझैसम्म आफैले अन्दाज गरेका जग्नाथ थारुको भनाइ यसप्रकार छ । मगोठालो छोंदा (सानो उमेरमा) हामी केही साथीहरू यो सुरुद खुलेको अवस्थामा थियो । यसको चारैतिर राम्रो मिलाएर ईंटाले कुवा इनारको जोडान गरे ज्ञे जोडिएको छ । हामीले ३, ४ वटा बनकस मुठाको पातलो ढोरी बाटेर ऐउटामा जोडी तल ऐउटा हुँगो बाँधी यस सुरुदभित्र हातथ्यो तर त्यस सुरुद कति गहिरो छ भन्ने थाहालाग्न सकेन ।” हाल जग्नाथ थारु लगभग ५० वर्षको हुनुहुन्छ । यस थुम्कोको चारैतिर परसम्म छरिएर रहेका यवतव ईंटाका टुक्राहरू रहेका छन् ।

उपर्युक्त थुम्को नं. ५ देखि लगभग १/२ कि.मी. उत्तर-पश्चिममा अर्को थुम्को नं. ६ रहेको छ । यस थुम्कोको चारैतिर साना खोलसाहरू जस्तो अलिक होचो स्थान छ र बीचमा अर्गलो सम्म परेको जमीन छ । यस थुम्कोमा कहीं कतै खनेको ठाउँ छैन । केही ठूला साना रुख बिरुद्धाहरू रहेका छन् । यो बीचको सम्म परेको भागको ठाउँठाउँमा यवतव ईंटा र हुँगाका टुक्राहरू छन् । कतै फुटेका माटाका भाँडाका टुक्राहरू रहेका छन् ।

सोनवागढमन्दिरदेखि लगभग १ कि. मी. उत्तर

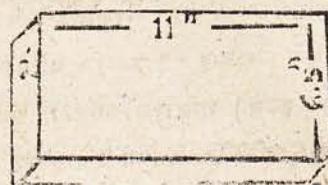
पूर्वतिर बेलवानदीको किनारमा थर्को एउटा थुम्को नं. ७ रहेको छ। यो थुम्कोको केही भाग नदी कटानमा गढसकेको छ। यस थुम्कोको दीचमा लगभग १/२ मी. खनेको निशान छ। यस थुम्कोमा खनिएको खाडलको पूर्वपट्टि डीलमा एउटा जिगनाको रुख, पश्चिमपट्टिको डीलमा एउटा जिगनाके रुख र उत्तरतिर खाडलदेखि अलि पर समथर ठाउँमा पूर्वतिरबाट कमशः दुइटा असनाको रुख र एउटा साखूको रुख छ।

कालीमन्दिरदेखि लगभग १ कि. मी. उत्तर दुई मुनिहा जाने बाटोको किनारमा थर्को एउटा थुम्को नं. ८ भेट्टाइएको छ। यो ठाउँमा अलिकति मात्र खनिएको छ। यहाँ एउटा सालको रुख छ जुनकि ठीक बाटोसंगै छ। यसबाटैक अरु सानातिना रुख बिरुवाहरू रहेका छन्। यो थुम्का सुखबेलवानदीको किनारमा अवस्थित छ।

कालीमन्दिरदेखि लगभग २ कि. मी. उत्तरमा थर्को एउटा थुम्को रहेको छ। यो थुम्का नं. ९ दुइ मुनिहा जाने बाटोको किनारमा रसपताल नालाको दक्षिण पट्टि रहेको छ। यो ठाउँ अहिलेसम्म कसैद्वारा खनखोद गरिएको छन्। यसको पूर्वपट्टि एउटा असना (साज) को रुख बिरुवाहरूले यो ठाउँ अदिभराउ छ।

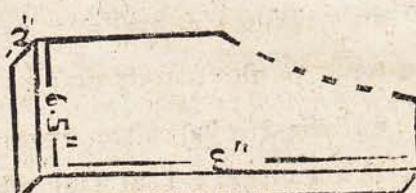
यसप्रकार यी नवै ठाउँमा रहेका भग्नावशेषहरू बाट के थाहा हुन्छ भने प्राचीनकालमा यस ठाउँ कुनै समृद्धशाली राजाको बसोबासलाई बुझाउन्छ किनकि यसको पूर्वपट्टि बेलवानदी छ, पश्चिम र दक्षिणमा सुखबेलवानदी छ। यहाँ प्राप्त ईंटाका सिंगो र कुटेका अंशहरू तिलौराकोट र लुम्बिनीमा पाइएका ईंटाहरू समान छन्। ईंटाका आकार पनि उस्तै उस्तै

छन् जस्तै थुम्को नं. २ बाट प्राप्त एउटा ईंटाको साइज यसप्रकार छ—

यस्तै किसिमले थुम्को नं. ६ बाट प्राप्त एउटा

ईंटाको आकार प्रकार यसप्रकार छ—

यस्तै थुम्को नं. ४ बाट प्राप्त भएको एउटा ईंटाको साइज यसप्रकार छ। यसको एउटा कुना नभएको राम्ररी ताछिएको आकारको छ—

उपर्युक्त तथ्यहरूलाई हेर्दाखिरि यस ठाउँमा भएका भग्नावशेषहरू बुद्धसम्पादनीन हुन सक्दछ। त्यति बेलाका मानिसहरू अत्यन्त सम्पन्नशाली हुनुपर्ने कुरा जाहेर हुन्छ। थुम्को नं. २ शिव पुरिएर रहेका लगभग ५, ६ फिट ढुगाबाट अङ्ग धेरे कुरा स्पष्ट हुनसक्ने कुरा आशा गरिन्छ। त्यस्तै थुम्को नं. ५ मा रहेको अथाह सुरुङ एकदम आश्चर्यलाग्दो कुरा रहेको हुनसक्छ।

Bhikkhu Subhadra

- Kesar Lal

Of all the books that the Ven. Bhikkhu Amritananda has written in the modern Nepali language on the basis of the ancient Pali Tripitaka, I have been most intrigued by one entitled "Brahmans of the Buddha's Time" in which the stories of a number of eminent Brahmins of the 6th century B.C., contemporaries and followers of the Buddha, have been told.

Imagine my surprise then to discover a living Brahman who is a follower of the Buddha !

My first impression of the tall, quiet, old man, wrapped in a dark maroon robe, was of an undistinguished monk, lost among other monks. The only remarkable thing about him, when I learnt that his age was 82, was that he walked without the slightest stoop. But what an interesting and instructive story he has to tell—of a life spanning three score years and more already well-lived before donning the monk's robe and assuming the name of Subhadra in 1977 !

The story began in 1905 A.D. with his birth as the only son of a Lamsal couple, Tikaram and Purnakali, in the village of Ghachok at the foot of Machhapuchhre in Kaski district. Jaya Lal Upadhyaya, as he was called, enjoyed a position of privilege as a Brahman and because of his father's role as a Jimmawal or tax collector, a job carrying much influence and prestige, which he subsequently inherited. But he was cast in a different mould. The traditional role of a government agent belonging to a privileged caste in a feudal society, was not for him.

Pilgrimages

He acquired some education at home, became a priest, cultivated the friendship of men of religion and became a follower of the wellknown Mahaprabhu Brahmachari Prem Chaitanya of Pokhara.

He went on pilgrimages, with eagerness and humility, to all the important holy places of the Hindus in India—Kuruchhetra, Kasi, Gaya, etc. He went to the island of Gangasar in the Bay of Bengal. He visited Badrinath, Kedarnath, Tinsir, Jamunotri and Gangotri in the mountains.

Following the advice of a sadhu he had met at Gangotri, he built himself a hut in the woods near Ghachok and spent six years meditating, subsisting on only one meal a day. When he found that people from the neighbouring village of Ghachok came by his hut on their way to fetch firewood and cattle, fodder, he built a water top at his own cost so that these people could quench their thirst.

Works

Another chapter in his story relates to social work. He repaired the trails and paths in the area, laid a pipe to bring drinking water to Ghachok and opened a dispensary.

Instead of lavishing gifts to the Brahmins as tradition dictated, he established a school for children at Ghachok in the memory of a dead son.

His greatest achievement was the construction of a suspension bridge.

He advocated the use of indigenous material and products. He campaigned for inexpensive weddings. He spoke against untouchability and smoking.

It was inevitable then that a man of his nature and vision would be uninvolved in the political life of the country in the 1950's; he eventually became the Vice President of the Nepali Congress party in Kaski district, until it was banned in 1961.

In the belief that practice must go with precept, he gave tenancy rights to the tenants and resettled the landless in his own land. He gave up the feudal privilege of extracting unpaid labour from the villagers.

He was concerned about the animals too. He saved buffaloes from being sold to be slaughtered after they became old and gave no milk. For the cows, he had a special love; he got the villagers to donate a large piece of land for their pasturage.

By the time he was in his late 60's, he had done his duty to his family consisting of two wives and four sons and to the society in which he had grown up. After having lived a full and useful life, he had long wished to live in old age as a hermit, as taught by the ancient seers. In the pursuit of his worthy goal, he had already bequeathed his property among his sons, with the exception of a piece of land retained in his name for as long as he lived to support him with his basic needs; and, whenever he came across holy men, he sought guidance from them. Sometimes, he felt lost in the woods, at other times he seemed to find his way out.

Renunciation

At the age of 75, he came across the Anagarika Dharmasila in Pokhara, and through her, he met the Ven. Bhikkhu Amritananda, to whom, once more, he opened up his heart. At last, he found what he had long sought for, and he announced to his family that the time

for his renunciation had come. The family however refused to support him in any way; his sons denied him even the produce of the land remaining in his name.

Hoping to force the family to support him, he undertook a fast. On the fifth day of the fast, a friend, Chhabilal Paudyal, conceived him that God would fulfil his wish, even if his family would not. So he gave up his fast and came to the Ven. Bhikkhu Amritananda, who took him to Kusinagara, where the Buddha Shakyamuni had attained Nirvana, and ordained him a monk in 1977.

He lived in the woods not far from the village of Ghachok; two Japanese trekkers unexpectedly donated Rs. 1,200/- to build a hut, in which he installed an image of the Buddha gifted by two other monks. He called it his VIHARA. He also helped two other men, one of them his old friend 92-year old Kajiman Gurung of Ghachok, to observe the Five Precepts of Buddhism, affirming the truth that a candle, however feeble, can light another candle.

He has discovered a new joy in life in the observation of the Five Precepts and in the practice of meditation.

In 1981, He received his higher ordination from Ven. Bhikkhu Amritananda at Ananda Kuti Vihara in Swayambhu hill, Kathmandu. He has at last arrived at the destination he has long longed for.

Thanks to the Triple Gem, the good old man is at peace with himself and with the world. It is a joy to know Bhikkhu Subhadra. ***

बेकरीका उत्कृष्ट एवं गुणस्तरीय उत्पादनहरूको लागि सधैं होम बेकरीलाई सम्झनुहोस् ।
हामी स्कूल र होस्टलको अर्डर पनि लिन्छौं ।

हाम्रा विशिष्ट उत्पादनहरू:- होम स्पेशल केक, वर्षदे केक र अन्य उत्पादनहरू

होम बेकरी

कुपण्डोल, ल.पु. फोन नं. ५२३२१६, ५२५६९१

बुद्धत्वया निर्ति भविष्यवाणी

— धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशूली'

लोकय सम्यकसम्बुद्धत्व प्राप्तिया निर्ति पारं-
मिताधर्मं पूर्णं यायेमाः । पारमिताधर्मं पूर्णं यायेत
बीर्घाधिक बोधिसत्त्वं १६ ग्र असंख्य व छगू लाख कल्प
अद्वाधिक बोधिसत्त्वपिसं च्यागू असंख्य व छगू लाख
कल्प, प्रजाधिक बोधिसत्त्वपिसं च्यागू असंख्य व छगू
लाख कल्पतक पारमिताधर्मं पूर्वकेमाः । यथेह गौतम
बुद्धं न पूर्णं असंख्य व छगू लाख कल्पविक पारमिता-
धर्मं पूर्णयानाः तिनि सम्यकसम्बुद्धत्वं प्राप्तं यस्मा-
विज्यागु खः ।

यथे बुद्ध ज्वीत प्रार्थना याइहु पुद्गलं दक्षलय
ह्लापां प्रार्थना यायेत थुपि च्यागू अंगं पूर्णम्ह ज्वीमाः—
१) मनुष्य हे ज्वीमाः, २) मिज हे ज्वीमाः, ३) केतु
=(ह्लापा यानावगु कर्म दयेमाः, ४) बुद्धया समक्षय
हे प्रार्थना यायेमाः, ५) प्रवजिते ज्युधाः हे प्रार्थना
यायेमाः, ६) उकिया गुण न दयेमाः, ७) योग्यता
(धिकार) दयेमाः तथा ८) छन्द प्रवल कामना
दयेमाः, ९) थुपि च्यागू धर्मं युक्त ज्वीकाः संकल्प याःसा
बक उह्यसिया बुद्धत्वं संकल्प सफल ज्वीगु ज्युच्चवन् ।

थहे कारणं यानाः गौतम बुद्ध ज्वीह्यसिन न
पूर्णं असंख्य व छगू लाख कल्प ह्लापा दीपकर तथागत-
या सम्मुख्य बुद्धत्वं प्राप्तिया संकल्प यानावःगुयात
क्याः वसपोलं छहु छहु बुद्धपित दर्शन यानाः वसपोल-
पिति सम्मुख्य बुद्धपितियाखे भविष्यवाणी प्राप्तं याना-
विज्यागु खेयात यन संक्षिप्तं प्रस्तुत यानाच्चवनाः ।

(१) दीपकर बुद्ध—

थुगु कल्प पूर्णं असंख्य व छगू लाख कल्प ह्लापा—

यागु छगू कल्पय पूर्णहु बुद्ध उत्पन्न जुल । उगु कल्पय
दक्षलय ह्लापां तण्हकर बुद्ध, वयालय मेधेकर बुद्ध,
अले शरणकर बुद्ध दक्षलय लिपा दीपकर बुद्ध उत्पन्न
जुल । वसपोल दीपकर बुद्धया समय पौयो गौतम बुद्ध
उवीहु अमरवती नांगु नगरय सुमेत्र नांहु ब्राह्मण जुया-
उवंगु खः । उह्यसिन थःगु ब्राह्मणविद्या सयेकाः मां-
बीषि परलोक उवीवं मांबौ, बाज्या; तापाःबाज्यापिस
तीताथकु धनसम्पत्ति कुके यावक अनाथपिन्त दान
यानाः तपस्त्री जुयाः ऋषिभेषं हिमालय वनाः योगा-
भ्यास यानाः अभिज्ञाबल प्राप्तं यानाः समाधि सुखय
दिन बितय यानाच्चवंगु जुल ।

छन्दु दीपकर तथागत पूर्णं लाखं अहंतपिसहित
चारिका यायां रम्मक नांगु नगरय थ्यकाः अनया सुदर्शन
विहारय विज्यानाच्चवन् । उगु बखतय सुमेत्र रुष
श्राकाशमार्गं वयाच्चवंबलय असंख्य मनूतसे लं दयेकाः
छवजा पताका आदि छायेपाच्चवंगु खनाः इमिके न्यना
सोबलय दीपकर बुद्ध विज्याकेत लं दयेकाच्चनागु धइगु
शब्द न्यनाः मनय अत्यन्त प्रीति उत्पन्न यानाः थम्ह न
लं दयेकेगु छु भाग क्याः लं दयेज्ञाच्चवन् । लं दयेके सिम-
धःनिबलय हे दीपकर तथागत विज्यागुलि बाकी
दनिगु ध्याच्चलय थःहे भोसुनाः शिष्यपिसहित तथागत
जिगु ह्याया द्यःने हे विज्यायेमा धकाः अधिष्ठान याना-
च्चवन् ।

उगु ध्याच्चलय भोसुनाः गोतुलाच्चवंगु सुमेत्र ऋषि
दीपकर बुद्धयात स्वयाः विचार यात— “जि इच्छा
याःसा आःहे बलेशनाशयानाः भिक्षु जुयाः निर्वाण जुया-

बनेकु. परन्तु जि थये यायेमखु, जि नं श्वसपोल थें हे
उत्तमगु बुद्धत्व लाभयानाः मानव समूहयात संसार सागरं
तरय् यानाः जक निर्वण उवी' धकाः संकल्प यानाः
गोतुलाच्चवन् ।

सुमेधश्चिथ थये भोमुनाच्चवंगु खनाः दीपकर
तथागतं वेके बुद्धत्व प्रार्थना यानाच्चवंगु सीकाः वैइके
बुद्धत्व प्रार्थना याइहृतिके दयेनाःगु उचागू धर्मं नं युक्त
जूगु खंकाः भविष्यवाणी यानाविज्ञात— “थुह्य तपस्या
यानाच्चवंहा जटिल तपस्वीयात खंला ? थव थुगु कल्पं
प्यंगू असंख्य व छगू लाख कल्पलिपा बुद्ध उवीहा खः ।
थवं कपिलवस्तुनगरं प्याहां वनाः दुष्कर तपस्या यानाः
अजपालवृक्षया वव्य खोर भोजन प्राप्त यानाः नेरंजना
नदीया तीरय् वनाः अन खोर भोजन यानाः बोधिवृक्ष-
वव्य वनाः बोधिवृक्षयात प्रदक्षिणा यानाः अस्वत्य (बंगल
सिमायाके) बुद्धत्व लाभ याइ । अवया मां मायादेवी,
अबु सुदोदन व थव गौतम उवी । थुह्य बुद्धया कोलित व
उपतिष्ठ निम्ह अप्रथावक उवी । आनन्द नांहा उपस्थापकं
सेवा टाइ । अमा व उत्पलवर्णा निहृ अप्रथाविका उवी ।
बुद्धत्व प्राप्ति याइगु बोधिवृक्ष बंगलसिमा अस्वत्य-
बोधिनामं प्रथयात जुइ ।”

तयस्वी सुमेधं थुगु भविष्यवाणी न्यनाः “जिगु
मनोकांक्षा पूर्ण उवी” धकाः सन्तुष्ट जुल । दीपकर बुद्धं
नं सुमेधयात प्रशसा यानाः च्याम्ह स्वानं पुजा याना-
विज्ञात । उबलय् देवतापिसहित सारा मनूतसे विचाः
यात— “यदि जिपि थुहा दीपकर बुद्धया समय् तरय्
उवी मकुत धाःसा भविष्यय् उत्पन्न उवीहा थुहा बुद्धया
समय् वसपोलनापं हे उत्पन्न जुयाः तरय् उवी” धकाः
पुजा यानावन ।

संघपिसहित दीपकर बुद्ध खनेमदयेव सुमेध
तपस्वीं चित्त प्रसन्न यानाः मुलपतिष्ठानाः उबलय्

सहध चकवालया ब्रह्मादेवपिसं छगूपाःखं हे “उःपि बुद्ध
उवी” धइगु वचन न्यनाः झन् आनन्दित जुयाः अवश्य
बुद्ध उवी, बुद्धया भविष्यवाणी झूठ उवीमखु धकाः निश्रव
यानाः बुद्ध उवीकीगु धर्म छु ख? गन दे धकाः विचार
याःबलय् प्राचीन कालया बोधिसत्त्वपिसं सेवन याना-
विज्ञाःगु दशपारमितायात खंकाः वहे दशपारमिताधर्म
पूवंकेगु अधिष्ठान यानाविज्ञात । थुह्यं थव दशपार-
मितायात उपपारमिता व परमार्थपारमिताकथं स्वंगू
पारमितायात विचाः याःबलय् अधिष्ठान याःबलय् थव
महा पृथ्वी कम्ब जुल । सारा ब्रह्मादेव, मनुष्यपिसं
वसपोलयात बुद्धांहुर वकाः पुजा यात । अनंलि वसपोल
सुमेध ऋषि उगु आसनं दनाः आकाशमार्गं हिमालयय्
विज्ञाःगु जुल ।

वसपोल दीपकर बुद्धया जन्मभूमि रम्मवती
नगर, अबु सुदेव नांम्ह क्षत्रीय, मांया नां सुमेधा । सुम-
गल व तिष्ठ निम्ह प्रप्रथावक, सागत नांम्ह उपस्थापक,
नन्दा व सुनन्दा निम्ह अप्रथाविका । वसपोल बुद्धया शरीर
चयकु हाकः । छगू लाख वर्ष आयु । बंगलसिमा बोधि-
वृक्ष । वसपोलया स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल । थुकयं
वसपोल तथागतया समय् गौतम तथागत उवीम्ह सुमेध
नांम्ह तपस्वी जुयाच्चवंगु जुल ।

(2) कौण्डिन्य बुद्ध-

दीपकर तथागतं लिपा छगू असंख्य कल्प
वित्य उवीव लोकय कौण्डिन्य नांम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल ।
वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल । वसपोलया
जन्मभूमि रम्मवतीनगर, सुनन्द नांम्ह क्षत्रीय अबु,
सुजाता नांम्ह मां । भद्र तथा सुमद्र निम्ह अप्रथावक,
अनुरुद्ध नांम्ह उपस्थापक । तिष्ठा व उपतिष्ठा निम्ह अप्र-
थाविका । शालवृक्ष बोधिवृक्ष । चयच्याकु हाकः शरीर,
छगू लाख वर्ष आयु दुगु जुल ।

उगु समय् बोधिसत्त्व विजितावी नांह्य चक्रवर्तीं जुयाच्चवन । उम्हसिनं बुद्धप्रसुख लिगू खरब मिक्षु-संघिपन्त महादान यात । कौण्डन्य बुद्ध “छ बुद्ध ज्वी” धका: भविष्यवाणी यानाः धर्मोपदेश यानाविज्यात । धर्मोपदेश न्यनाः वं राज्य त्यागयानाः मिक्षु जुयाः स्वगुलि त्रिपिटक सयेकाः च्यागू समापत्ति तथा न्यागू अभिज्ञा प्राप्त यानाः ध्यान तोमफिक हे मृत्यु जुयाः बुद्धलोकय् उत्पन्न जुल ।

(३) मंगल बुद्ध-

वयां लिपा छगू ग्रसंख्य कल्प वित्य् उवीचं छगू हे कल्पय् प्यहु बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलपिंगु नां खः-मंगल, सुमन, रेवत व सोमित । मंगल बुद्धया स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल । वसपोलया शरीरया प्रकाश मेसेपि बुद्धिनिथं चयकु हाकः लचालं मखु वसपोलया शरीरया प्रकाश ह्लापा थम्हं यानावयागु प्रार्थनाअनुसार न्हावलें हे जिदोल चक्रवालय् द्यापक जुयाच्चवनीगु । उगु बखतय् मनुष्यत गथे थोकद्य् सूर्यया प्रकाशय् विचरण याइगु खः उबलय् बुद्धया प्रकाशय् विचरण याइगु । उबलय् मनूतसे सुथय् होइगु स्वां व सन्ध्याइलय् होइगु स्वांयागु आधारय् ह्लि व चा सोकोगु जुयाच्चवन ।

मंगल बुद्धया नगरया नां उत्तर, अबुया नां न उत्तरह्य क्षत्रीय, मांया नां उत्तरा । सुदेव व धर्मसेन निम्ह अग्रथावक, पालित नांह्य उपस्थापक । सीवली व अशोका निम्ह अग्रथाविक । नागवृक्ष बोधिवृक्ष । चय्याकु हाकःगु शरीर तथा खोदोदे आयुतक म्वानाः महापरिनिर्वाण जुयाविज्यात । उबलय् जिदो चक्रवाल अन्धकारं तोुल ।

उगु समय् बोधिसत्त्व सुरुचि नांह्य ब्राह्मण जुयाच्चवन । बुद्धयात निम्नन्त्रणा यानाः लिगू अरब मिक्षु-

संघर्षित बुद्धयात इन्द्रद्वारा निर्मण यानाद्यगु मण्डपय् छगू सप्ताहतक गोपान धडगु दान यात उबलय् मंगल बुद्धं उम्ह बोधिसत्त्वयात सम्बोधन यानाः भविष्यवाणी यानाविद्यान— “छ निगु ग्रसंख्य व छगूलाख कल्प लिपा गौतम नांह्य बुद्ध ज्वइ” थुगु भविष्यवाणी न्यनाः वसपोलं गृहत्याग यानाः शास्त्रायाथाय् प्रवृजित जुयाः बुद्धच्चन सयेकाः अभिज्ञा तथा समापत्ति प्राप्त यानाः आयु फुइवं ब्रह्मलोकय् उत्पन्न जुल ।

(४) सुमन बुद्ध-

थुकाथं जिदो चक्रवालयात अन्धकार जुझक मंगल बुद्ध महापरिनिर्वाण जुहुधुकाः सुमन नांह्य बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्य सम्मेलन ज्जल । भगवान् सुमनया नगर खेम, सुदत्त नांह्य जुजु अबु, सिरिमा नांह्य भां । शरण व भावितात्मा निम्ह अग्रथावक । उदेस नांह्य उपस्थापक । सोणा व उपसोणा निम्ह अग्रथाविक । नागवृक्ष बोधिवृक्ष । खोकु हाकःगु शरीर व खोदोदे दे आयु ।

उगु बखतय् बोधिसत्त्व अतुल नांह्य ऋद्धिवान् महानुभावं सम्बन्ध्य नागराज जुयाच्चवन । बुद्ध उत्पत्ति जूगु खें न्यनाः स्वजाति दाजुकिजा । बन्धुपिनां प नागलोकं प्याहां वयाः लिगू खरब मिक्षुपिं चाःहुकाः चवनाविज्याः निम्ह वसपोल बुद्धयात दिव्य वाक्यद्वारा सत्कारयानाः खोजन याकल । मिक्षुपिन्त दोसलला दानयानाः विरत्तया शरण ग्रहण यात । उबलय् सुमन बुद्धं नं भविष्यवाणी यानाविज्यात— “छ बुद्ध ज्वइ” ।

(५) रेवत बुद्ध-

वयालिपा रेवत नांह्य बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल । रेवत बुद्धया नगर धान्यवती, अबु बिपुल नांह्य क्षत्रीय, मांया नां बिपल । वरुण व ब्रह्मदेव निम्ह अग्रथावक, सम्भव नांह्य उपा-

स्थापक, भद्रा व सुभद्रा नित्य ग्रग्नश्राविका, नागवृक्ष बोधिवृक्ष । शरीर चयकृ हाकः । आय ख्वीदो दै ।

उगु वखतय् बोधिसत्त्व अतिदेव नाम्ह ब्राह्मण
 खः । वं शास्त्रा बुद्ध्या धर्मोपदेश न्यनाः त्रिरत्नया शरणय्
 वनाः ह्लाः निपां बिन्तियानाः चित्तमल नाशया विषयय्
 उम्हं स्तुति यानाः वस्त्र बोहलय् पाण्डायाः पुजा यात ।
 उबलय् वसपोल बुद्धं धर्माक्षित्रयात्— “छ बुद्ध जइ ।”

(६) सोभित बद्ध-

वयां लिपा सोभित नांहू शास्ता उत्पन्न जुल।
 वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसमेलन जुल। वसपोल बुद्ध-
 या सुधर्मा नांगु नगर। अबु सुधर्म नांम्ह जुजु, माया नां
 नं सुधर्मा। अतम व सुनेव निम्ह अग्रथावक, अनोहम
 नांम्ह उपस्थापक। नकुला व सुजाता निम्ह अग्रथाविका,
 नागवृक्ष बोधिवृक्ष, त्ययच्याकु हाकःगु शरीर व ग्वीदो
 दे आय।

उगु बखतय् वोधिसत्त्वं अजित नांस्मृ ज्ञात्युण खः ।
वं बुद्धया धर्मोपदेश न्यनाः विरतनया शरणय् वन । अले
बुद्धसहित भिक्षुसंघयात भोजन प्रदान यात । उवलय् बुद्ध
धैविज्यात— “छ बुद्ध जइ ।”

(७) अनोमदर्शी बद्ध-

वथां लिपा असंख्य कल्प वित्य उदीवं छगु
 कल्पय अनोमदर्शी, पद्म व नारद स्वमह बुद्ध उत्पन्न
 जुल । अनोमदर्शी बुद्धपा नं स्वंगू शिष्य सम्मेलन जुल ।
 वसपोलया नगरया नां चन्द्रवती, अबु यशवान नाम्ह
 जूजु, मांयो नां यशोधरा । निसभ व अनोम निम्ह अग्र-
 शावक । वरुण नाम्ह उपस्थापक, सुन्दरी तथा सुमना
 निम्ह अग्रशाविका । अर्जुनवृक्ष बोधिवृक्ष । न्ययच्याकु
 हाकःगु शरीर व छग लाख वर्ष आय ।

उगु समयय् बोधिसत्त्व तसकं ऋद्धिवानम्ह महा-

प्रतापीम्ह अनेक लाख-करोड यक्षपिति स्वम्हय छह्य यक्ष
सेनापति जुयाच्चवन । वं बुद्ध उत्पन्न जूगु खेन्यनावया:
बुद्धसहित भिक्षुसंघयात भोजन याकाः महादान यात ।
उम्ह बुद्ध नं धैविजयात— “छ बुद्ध ज्वी ।”

(d) पन्न बद्ध-

वयांलिपा पद्म नांम्ह बुद्ध उत्त्यन्न जुल । वसपोल-
 या नं स्वंगू शिथपसम्मेलन जुल । पद्म बुद्धया चम्पक
 नांगु नगर, असम नांम्ह जुजु अबु, मांया नां असमा ।
 साल व उपसाल निम्ह अग्रथावक, वरुण नांहा उपस्था-
 पक, । रामा व सुरामा निह्य अग्रथाविका । सोणवृक्ष
 बोधिवृक्ष । न्यय्याकु हाकःगु शरीर व छगू लाख वर्ष
 आय ।

उगु बखतय बोधिसत्त्व सिहया योनिइ जन्म कया-
चंगु जुल । तथागत उगु बनखण्डय चवनाबिज्याः बलय
सिहं बुद्ध्यात निरोध समापत्ति ध्यानय चवनाबिज्याः गु
खनाः प्रसन्न जुयाः वन्दना तथा प्रदक्षिणा यात । अले
मेथाय वनाः प्रीति युक्त जुयाः स्वकोतक सिहनाद यात ।
हृष्ट्वृत्तक वं बुद्धपाखे ध्यान यानागुर्लि उत्पन्न प्रीतियात
तोभिक उगु हे प्रीतिइ निमग्न जुयाः शिकारय मवंसें
यः गु जीवनया मोह त्याग यानाः उपासना यात । बुद्ध
सप्ताह पुलेवं निरोध समापत्ति दनाः विचाः यात - “ एव
सिहं भिक्षुसंघपिनिश्चति चित्तय भक्ति तयाः संघविन्त नं
प्रणाम याइ, भिक्षुसंघ थन वयेमा ” धकाः संकल्प याना-
बिज्यात । भिक्षुपि तत्क्षणय हे थ्यंकः बल । सिहया चित्तय
संघया प्रति नं थद्वा उत्पन्न जुल । बुद्धं वंगु मनयात
खकाः धैबिज्यात - “ छ भविष्यत बद्ध ज्वी । ”

(६) नारद बद्ध-

वयां लिपा नारद नाम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल । वस-
पोलया न स्वगृ शिष्यसमेलन जल । वसपोल बद्धया

धान्यवती नांगु नगर, सुदेव नांद्य क्षत्रीय अबु, अनोमा नांम्ह मां। भद्रसाल व जितमित्र निम्ह अप्रश्वावक, बशिष्ठ नांम्ह उपस्थापक। उत्तरा व फालगुणी निम्ह अप्रश्वाविका। महासोणवृक्ष बोधिवृक्ष। चयच्छाकु हाकःगु शरीर व र्वीदो दें आयु।

उगु बखतय् बोधिसत्त्व ऋषि नियमग्रनुसार साधु जुयाः न्यागू अभिज्ञा व च्यागू समापत्ति प्राप्त यानाः बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त भोजनदान यानाः श्रीखण्डं पूजा यात। उबलय् वसपोल बुद्धं धैविज्यात—“भविष्यय् छ बुद्ध ज्वी।”

(१०) पद्मोत्तर बुद्ध-

नारद बुद्धं लिपा छगू लाख कल्प बितय् ज्वी धुकाः छगू कल्पय् छम्ह पद्मोत्तर नांम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल। वसपोलया न स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल। वसपोलया जन्म हंसवती नगरय् जुल। आनन्द नांम्ह क्षत्रीय अबु, सुजाता नांम्ह मां। देवल तथा सुजाता निम्ह अप्रश्वावक, सुमन नांम्ह उपस्थापक। असिता व असमा निम्ह अप्रश्वाविका। शालवृक्ष बोधिवृक्ष। चयच्छाकु हाकःगु शरीर तथा छगू लाख वर्ष आयु।

उगु समयय् बोधिसत्त्व जटिल नांम्ह महानागरिक खः। वं बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त विचीवर दान यात। वसपोल बुद्धं धैविज्यात—“भविष्यय् छ बुद्ध ज्वी।”

(११) सुमेध बुद्ध-

वयां लिपा स्वीगू लाख कल्प बितय् ज्वी धुकाः छगू कल्पय् सुमेध व सुजाता निम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल। सुमेध बुद्धया न स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल। सुमेध बुद्धया न आयु र्वीदो दें आयु।

सुदर्शन नांगु नगर, सुदर्शन नांम्ह जुजु अबु, मांया नां सुदत्ता। सरण व सकाम निम्ह अप्रश्वावक, सामर नांम्ह उपस्थापक। रामा व सुरामा निम्ह अप्रश्वाविका। महाकण्डम्बवृक्ष बोधिवृक्ष। चयच्छाकु हाकःगु शरीर व र्वीदो दें आयु।

उगु समयय् बोधिसत्त्व उत्तर नांम्ह ब्राह्मण युक जुयाच्चवन। वं पृथ्वीस थुनातःगु च्यगू कोटि धन त्यागयानाः बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त महादान विद्याः धर्मश्रवण यानाः तिरत्नया शरण ग्रहण यात। अले गृह त्याग यानाः प्रवृजित जुयावन। उबलय् वसपोलं न धैविज्यात—“छ भविष्यय् बुद्ध ज्वी!”

(१२) सुजात बुद्ध-

वयां लिपा सुजात नांम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल। वसपोल बुद्धया नगर खः सुमङ्गल। दुग्गत नांम्ह जुजु अबु, प्रश्वावती नांम्ह मां। सुदर्शन व देव निम्ह अप्रश्वावक, नारद नांम्ह उपस्थापक। नागा व नागसमाला निम्ह अप्रश्वाविका। महावेणु बोधिवृक्ष। उगु बोधिवृक्ष भृतिचा जक प्वा: दुगु खवातुक कचामवा दयाः चव्यपाखे मह्यखापा पुचः यें थीगू। वसपोलया शरीर न्ययकु हाकः व आयु र्वीदो दें।

उगु समयय् बोधिसत्त्व चक्रवर्तीं जुजु जुयाच्चवन। वं बुद्ध उत्पन्न जुयाविज्याःगु न्यनाः अन वनाः धर्मश्रवण यानाः भिक्षुसंघसहित सप्तरत्नयुक्त प्यंगू महाद्वीपया राज्य दान विद्याः बुद्धयाथाय् प्रवृजित जुल। उबलय् बुद्धं बोधिसत्त्वयात धैविज्यात—“छ भविष्यय् बुद्ध ज्वी।”

(क्रमशः)

आनन्दभूमि लय्यौया ग्राहक जुयादिसँ !

ग्राहक ल्हापं— दैछिया ६०१—, आजीवनया १०००१—, छगूया ६।— तका जक :

विधुर महाजातक

(जुजुपिनिगु धर्म कनाविज्याःगु)

— शिक्षा अनिरुद्ध महास्थविर

प्रिय पुत्रपि ! जुजुया चाकरिइ बनीपिसं रोक
टोक मदयेक जुजुयाथाय् वये वनेऽभ्यूपि जूसां नं जुजुनाप
भ्यलय् पुनाः जुजुया के श्रनुमति मकायेकं जुजु विज्याना-
च्चव्याध् कोथाय् द्वाहां वने मज्यू । जुजु धैर्यित मिसमानं
निरन्तर ध्यान तथाः चाकरी याये सयेकेमाः । जुजु
थः काय्, म्हाय्, दाजु, किजा, तता, केहे इत्यादि थः-
वितिपिन्त नगर, ग्राम, निगम, जनपद इत्यादि मध्यय्
छगु छगु पदवि विद्याविज्याइबलय् व कर्मचारीयागु गुन
दुमदु धइगु बांलाक मसीक वडगु प्रशंसा यानाः जुजुयात
विन्ति यानाबीमज्यू । अथे स्वीगु निन्दा प्रशंसा मयाइपि
जुयाःजक जुजुया चाकरि यानाच्चने फयेकेमाः ।

पुत्रपि ! जुजु किसि गइपि, सल गइपि, रथ गइपि,
न्यासिवनीपि वीरपि सिपाहितयत् इमिगु गुनग्रनुसारं
राशन आदि बकसिस विद्याविज्याइगु बहुतय् मवोकेत
विरुद्ध खें ह्लाये मज्यू । बानं कयेकाछवःगु तीर थेंतु लोम
मयासे थःगु मनय बोझ हनुका याये फयेकेमाः । पमा
फसं ध्वाइबलय् यातायाता समीथेंतु, जुजु हुकुम विद्या-
विज्यायेव यानाः थरथर खायेगु याये सयेकेमाः । थःगु
मे मदयाः खें ह्लाये मफुम्ह थे जुयाः, जुजुया श्राउनिइ
च्चवनीपिसं खें भतीचाजक ह्लाये फयेकेमाः । जुजुयात
विरुद्धगु खें ह्लाये मज्यू । नयेगु तोनेगुलिइ नं थःगु
तत्त्व सोयाचोने फयेकेमाः । थज्याःपि व्यक्तिपि हे जक
जुजुया सेवास च्चवने फयेकेमाः ।

हे प्रिय पुत्रपि ! ब्लेशया रुग मिसातयनाप
आपाः भूलय् जुयाः च्चनेमज्यू । अथे मिसातय् बसय्

बनाः भूलय् जुयाच्चवंपि मनूतय् थःगु श्रानुभाव धतय्
जुइगु, मुसुवंगु, नपुंसक ज्वीगु, शरीर बवानावइगु,
प्रज्ञावुद्धि धतय् ज्वीगु ज्वीकाच्चवनेयः । जुजुया चाकरिइ
बनीमह पुरुषं जुजुया सेवास वनेबलय् खें ह्लायेगु नं अपो
ज्वीक याये मज्यू । न्ह्यावलेस न्वयवासे सुंक नं चवने-
मज्यू । थःगु खें ह्लायेमाःगु समय बल धायेव उखेंथुखें
चाचाः हीकाः खें मह्लासे तप्यक सत्यगु शुद्धगु मनं
बांलाक विचाः यानाःजक खेंह्लाये फयेकेमाः । तं
पिक्याः मेविन्त इर्ध्या आदि यानाः न खें ह्लायेमज्यू ।
कर्पिनिगु चुगुलि यायेगु, बरखवाइ यायेगु, मांदिक
बोबीगु, ज्याखेले मदुगु खें न ह्लायेमज्यू । खःगु, तप्यंगु
न्यनेहे ययापुसेच्चवंगु जक खेंह्लाये सयेकेमाः । मांबौपि
निन्हसिया सेवा सकार यानाः थःवितिपि, गौरव तये
योग्यपिन्त आदर गौरव तये सयेकेमाः । लज्या व भय नं
दयेकेमाः । थज्याःपि व्यक्तिपिसं हे जक जुजुया सेवा
चाकरिस वनेमाः ।

हे प्रिय पुत्रपि ! जुजुया कर्मचारीतसे नियम
पालन यायेगु आदिस सयेकातयागु शिक्षपदयात चक्षु
आदि खुगु इन्द्रिययात र्षु व्रति मज्जीकातयेमाःगुयात
सम्पूर्ण यानाः तये फयेकेमाः । तमयय् यायेसिद्धयेकातये-
माःगु ज्यायात यथासमय् हे सिध्येकातये फयेतमाः ।
थःयःगु समर्थश्रनुसारं खर्च याये नं सयेके फयेकेमाः ।
थःके अभिमान नं तयातये मज्यू । यायेमाःगु ज्यायात
ध्यान तथाः यानायंके फयेकेमाः । थःगु चित्तयात परि-
शुद्ध यानाः तयातये फकेयेमाः । वीर्य-कोशिश यानाः ज्या-

यानायंकेगुली दक्ष ज्वी सयेकेमा। थःयासिनं थकालिपि
सःस्यूपि व्यक्तिपिन्त मानसम्मान आदर गौरव तथे फयेके
मा। समर्थ साहसी निर्भीक नं ज्वी फयेकेमा। चिर्पि
गृहपिनाप नं सत्संगत याये फयेकेमा। रहस्यज्ञनकगु
खे सीकेत अह्ययानाल्वयेपि कर्मचारीतयनाप खे
ह्लायेबलय् नं थः मालिक जुजुयागु खबोः स्वयाःजक खे
ह्लाये सयेकेमा। थः मालिक जुजु छम्ह तोतः मेविनिगु
ख्वाः स्वये नं मज्यू। खेह्लाये नं मज्यू। थथे याये
सःपिं स हे जक जुजुया सेवा—चाकरि याःवनेब्रहः जू।

हे प्रिय पुत्रपि ! सुचरित्र व बहुशुर्तषि श्रमणिपि
ब्राह्मणपिथाय् हे जक आदर सम्मानपूर्वकं सत्तिक वना:
वसपोलपिथाय् उपोसथवृत च्वनेगु, चर्या यानाः नयेगु
तोनेगु वस्तु आदि दानप्रदान यानाच्वने फयेकेमा।
वसपोलपि प्रज्ञा बहुश्रुत आपाः दयाच्वर्पि थ्रमण द्राह्यण-
पिथाय् सत्तिक वनाः थःत फाइदा जुइगु, हित ज्वीगु,
उपकार ज्वीगु प्रश्न न्यंवने फयेकेमा।

श्रमण ब्राह्मणपिन्त दान बियाच्वनेगु व्रतयात
खण्डित याये मज्यू। दान बोगु बखतय् वसपोलपिंसं
पवंगु वस्तुयात थःगु हुकुम चलय् यानाः पनातये मज्यू।
थम्हं स्यूगु सःगु प्रज्ञा व मस्यनीगु विनाश मज्वीगु
प्रज्ञां नं संयुक्त ज्वी फयेकेमा। अनेक प्रकारयागु
आपालं नौकरशाही ज्या यायेगुली नं अलग अलग
विभाग छुतय् यानाः ज्या यानायकेगुली नं दक्ष ज्वी-
फयेकेमा। छ्व दानबीगु समय खः, थुगु समयस बही
विहारय् आरामय् वनेगु समय खः, थुगु समय उपोसथ
शीलय् च्वनेगु समय खः धकाः नं योग्यगु समय सीका-
च्वने फयेकेमा। गृहस्थी संचालन यायेगु ज्याय् नं थुगु
समयय् थुगु ज्या याये योग्य जू धइगु समयबोध सीका-
तये फयेकेमा। थम्हं यानागु ज्यास मेहेनती व उत्सा-
हित जुयाः याये फयेकेमा। थम्हं यायेदुगु ज्यास दोष

खने मदयेक यानायंके फयेकेमा। थज्याःपि व्यक्तिपि
हे जक जुजुया चाकरिइ च्वंवने योग्य जू।

हे प्रिय पुत्रपि ! जुजुया चाकरि यानाच्वंपिसं
वा दायेगु थाय्, वायागु भखारि, सागाः, वै इत्यादि
यात बरोबर बनाः सोवनेमाः। वाबालियात बांलाक
दाकाः भकारिइ तयेके बीमाः। थःगु छेय् प्रयोग याके
बलय् नं बांलाक नापतौल याकाः जक यायेमाः। छेय्
प्रयोग यायेबलय् नं थुलि मनूतय्त थुलि जाकिया जा
श्वीद गाः धकाः यिक ज्वीक अन्दाज यानाः अध्यो नं
मज्वीक सकलनित याकक नं जोरय् याके बीमाः। थ्व
संसारय् मनूतय् काय्पि व दाजुकिजापि नं थः समान
ज्वीक खनेमाः, स्वयेमाः धकाः धाइ। अथे धयातःसां
ज्यायायेबलय् मदोंक मस्यंक यानायंके अतिकं थाकु।
उकिया प्रमाण नं दैमखु। अत्यन्त मूर्ख जुह्याच्वंपि,
काय्, किजा, नोकर, चाकरतय्तगु ज्यास लापरवाहो
याये मज्यू। अज्याःगु ज्यास अभ्यास मर्दुपि, ज्यायागु
अनुमान मर्दुपि, अवसर मस्यूपि, काय्पि, किजापि,
नोकर चाकरतय्त भूलं ज्या भार बीलाइ। समसानय्
सीधुंकूहम मनूयात ज्या लःह्लाना बीथे ज्या जं जं स्पै
जक स्यनावनी। थुगु प्रकारं थःगु कारोबार स्यनावनाः
गरीब जुयाच्वंहम मनूयात जुजुया चाकरिइ नियुक्त याना
बीमज्यू। इपि दक्ष मज्जूपि चरित्र बांमलाःपि काय् किजा
नोकर चाकरतय्त सिनावने धुंकूपिन्त बीगु मृतकभत्ता
थेजक नयेगु पुनेगु बियाः व्यवहारया ज्या यायेगुली
विवेक विचार यानाः ज्या याये सःपि, प्रज्ञा दुपि, शील
सदाचार पालन यानाच्वंपि, उद्योगय् मेहेनत यायेगुली
अग्रसर जूपि काय्, किजा, नोकर चाकरतय्त हे जक
सम्पूर्ण ज्यायागु भाल। बी फयेकेमा।

हे प्रिय पुत्रपि ! जुजुया सेवा यानाच्वंपि सर-
कारी महिनावारी तलब नयाच्वंपि मनूत जुजुया थाय्

च्वनाः थःगु चरित्र परिशुद्ध यानाः आपाः लोभि ज्वी-
मज्यू, जुजुयात न प्रेमपूर्वक सुरक्षा यानाच्वने फयेकेमाः ।
जुजुया न्हाःने व ल्यूने नं जुजुयागु अभिवृद्धि हे जक
यानायंकेगु कोशिश याये फयेकेमाः । जुजुयागु इच्छा
सीकाः वसपोलयागु इच्छाअनुसारं हे जया यानायंके
फयेकेमाः । जुजुयागु इच्छाबिरुद्ध थःत न्हाकायंकेगु
कोशिश यानायंके मज्यू । जुजुया मोलहुइबलय् सुगन्धं
इलीबलय्, तुति सिलाबिज्याइबलय् जुजुयागु खवाः
सोयाच्वने मज्यू, थःगु खवाः कोछुनाच्वच्वने फयेकेमाः ।
जुजुं तं पिकाः सांतवि थम्हं नं तं पिकाये मज्यू । थव
संसारय् मनूतसे “पूर्णकलश, ह्यय्खा जंगः” आदि
खनीबलय् ज्वीत लाभसत्कार बीमफुरां तवि आदरसम्मान

यानाः ह्लाः निष्पां जोर्ययानाः बिन्ति यायेफु धासेलि
ज्वीत ज्वीगु सकतां इच्छा पुरय्यानावीकुम्ह अत्यन्त
उत्तमम्ह ज्वीगु आत्माया मालिक जुयाबिज्याकम्ह
महाराज्यात छुं कारणं यानाः ज्वीसं ह्लाः निष्पां
जोर्य यानाः नमस्कार यानाच्वने फयेकेमाः । थःप्रति
अत्यन्त उपकारी जुयाबिज्याःम्ह जुजुयात प्रसन्न यायेया
लागी हे थथे यायेमाःगु खः । थुगुप्रकारं जुजुया सेवा
सत्कार याःहम व्यक्तियात ‘राजवसति’ नां जुयाच्वंगु
जिगु थव उपदेश ऐन कानूनयात बांलाक लुमंकाः जुजु-
यागु सेवा याइहम व्यक्ति प्रिय जुयाः जुजुं बियाबिज्या-
इगु सन्मान दर्जा पदबि कायेदुर्पि ज्वी फे ।

— ● —

उत्तम मंगल

- दोलेन्द्ररत्न शाक्य

धात्येया मंगल छु खः पासापि,
धात्येया मंगल छु ?
मनूतसे धाइ,
बांलाःगु दृश्य स्वये दइगु भि खः,
यडपुगु बाजं वा शब्द न्यने दइगु भि खः,
साः भि नये त्वने दइगु नं भि खः,
नाप नायूगु स्पर्श नं भि खः ।
छु धात्येये थव हे उत्तम मंगल खः ला, पासापि ?
मखु मखु थव फुकक मिथ्या खः ।

बुद्धं धइविज्यात,
धात्येया मंगल ला
छु छु खना उकिइ मखु ।
छु न्यना उकिइ मखु,
छु छु त्वना उकिइ नं मखु ।
थियाः सिइकागुलिइ नं मखु,
मंगल दइ- काय, वाक् चित्तया शुद्धिइ ।
छु धात्येये थव हे उत्तम मंगल खःला, पासापि ?
खः, खः थवहे धात्येया मंगल खः ।

जातं चन्दाल ज्वीमखु, जातं वर्मू नं ज्वीमखु,
ज्यां हे जक चन्दाल ज्वीगु व ज्यां हे जक वर्मू ज्वीगु खः ।

- बुद्ध

लौहद गतिविधि

(नेपालीभाषा)

आनन्दकुटी विहारमा बौद्धकार्यक्रम

२०५३ फागुन १३, काठमाडौं-

थेरवादविहारमा अग्रणी भिक्षुको रहेको आनन्दकुटी विहारमा बौद्ध कार्यक्रम भइरहने सिलसिसामा माध्यपूर्णिमाको दिन भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरसमक्ष शील प्रार्थना भई बुद्धपूजा सम्पन्न गरेको छ। सो बेला धर्मदेशना गर्दै भिक्षु धम्ममूर्तिले मानिनको जीवनमा प्राइपने कुराहरूमा दुःख सुख जो भोगिन्छ त्यो मनको कारणले भोगिन्छ भन्ने बुद्धद्वारा बताइएका दुई गायाको आधारमा संयमी भई मनलाई वशमा राख्नुपर्ने कुरा बताउनुभयो।

यसपटक आनन्दकुटी विहारमा भएको कार्यक्रम-मध्ये भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको सम्प्रतित्व र ललितपुर उपमहानगर पालिकाका प्रमुख बेखारत्न शाक्यको प्रमुख आतिथ्यमा मनाइएको दिवंगत भिक्षु महानाम महास्थविरको गुणानुस्मरणस्वरूपको वाचिक पुण्यतिथि सम्पन्न गरेको कार्यक्रम रहेको छ। आनन्दकुटीदावी भिक्षु महानामकै नाउंबाट जम्मा हुन आइरहेको सम्पत्तिबाट उहाँको स्मृतिकोष स्थापना गरेको कुरा उक्त कार्यक्रमका संयोजक पूर्णरूप वज्राचार्यले सो बेला दिवंगत भिक्षुको निवारण कामनाका साथै बताउनुभयो। सो अवसरमा आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्दै महास्थविर भिक्षु कुमार काश्यपले भन्नुभयो—‘जन्ममरणको वीचमा कहिले के हुण्ठ भन्न सकिँदैन। त्यसकारण मानिसले

कुशल काम गर्दै जानुपर्छ। भिक्षु महानामबाट कुशल कार्यको रूपमा धर्म र बौद्ध साहित्यमा ठूलो देन भएको छ। वहाँले धर्मदूत, धर्मोदय र आनन्दभूमि आदिद्वारा आफ्नो सेवालाई ग्राहित राख्नुभएको छ। यसे कम्ता प्रगतिशील थारु युवा संगठनका अध्यक्ष रामलग्न चौधरीले थारुमाथामा धर्मपद प्रकाशित गर्ने काममा भिक्षु महानामबाट भएको देनको चर्चा गर्नुभयो। चन्द्रमान वज्राचार्यले निज भन्ते बुद्धधर्मको सन्दर्भमा अति चिन्तित रहने कुरा बताउनुभयो।

यसे गरी मन्तव्य प्रकाश गर्दै आशाभाई तण्डुकारले भिक्षु अनगारिकाहल्को सम्प्रति तत्त्व संघमा भित्रिनुपर्ने कुरा बताउनुभयो भने लोकबहादुर शावधले भिक्षु महानाम मातृभाषाको माध्यमबाट धर्ममा समर्पित पत्रकार हुनुभएको कुरा बताउनुभयो।

गुणानुस्मरणका कुराहरू व्यक्त गर्दै भक्तिदास श्रेष्ठ, संयमोहन जोशी र विद्युरत्न शाक्यले स्मृतिकोषको सदुपदोग हुनुपर्ने, विपश्यनाको अभ्यास गर्नुपर्ने एंवं दिवंगतप्रति गुणानुस्मरण गरिरहनुपर्ने कुरा बताउनुभयो। तीर्थनारायण मानन्दवरद्वारा धन्यवाद जापन र अष्टमुनि गुभाजुबाट संचालित सो बेला पुण्यात्मोदनका साथै भिक्षुसंघ र अनगारिकासंघलाई अष्टपरिषकारसहितको भोजन प्रवान भएको यियो।

बौद्धको प्रतिमा बोको शान्तिपदयात्रा

२०५३ माघ २६, भोजपुर-

२८३ औं सोनाम ह्लाङ-ह्लो-छारको उपलक्ष्यमा

आनन्दभूमि

नेपाल तामाङ घेडुड भोजपुरको आयोजनामा स्थानीय दुँडिखेलदेखि बौद्धधर्मसम्म भगवान् बुद्धको प्रतिमा शिरमा बोकी शान्तिपदयात्रा सम्पन्न गरेको छ । शेरचहादुर मोक्षानको नेतृत्वमा संचालित सो दिन-को कार्यक्रममा पञ्चशील प्रार्थनासहित बुद्धपूजा हुँदै घेडुडका सचिव केशर बलले स्वागत मन्तव्य दिँदै ह्लोछार पर्व बुद्धका चार आयंसत्य बुझनलाई प्रेरणादायी बनोस् भनी कामना गर्नुभयो । सो बेला नेपाल मगरसंघ, शेपांठेचुक, नेपालभाषा मंकाखल: र प्रगतिशील थामी सेवा समाजका कर्णबहादुर पुलांसि आडपामाङ शेर्पा, श्याम तमोट र दुग्धबिहादुर थामी समेतले बौद्धदर्शनको विविध पक्षमा प्रकाश पार्नुभयो ।

यसगरी सो उपलक्ष्यमा हर्कचहादुर तामाङको नेतृत्वमा भास्मराङ थोक, बहादुर बलको नेतृत्वमा सुप्लामा बुद्धपूजा गरी ह्लोछार मनाएको छ ।

कांगुरपाठ सम्पन्न

२०५३ माघ १०, स्याङ्गजा-

यहाँको पंचमूल गा.वि.स. सिर्वारोस्थित बौद्ध गोम्पामा धर्मोदय सभा पंचमूल शाखाको तत्त्वावधान र बुद्ध आमासमूहको आयोजनामा बौद्धधर्मको ग्रन्थ कांगुर पाठ श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाह-देवको गढी आरोहण रजत महोत्सवको पुनोत अवसरमा मौसुको मुख्यास्थ्य र दीर्घायिको कामना गरी संपन्न गरेको छ । ५५ जना लामागृहवाट पाठ गरिएको सो बेला गुरु छेचुकुस्यो लामा, भिक्षु विजित र धर्मसागर-बाट धर्मदेशना भएको थियो । बुद्ध आमासमूहका अध्यक्ष श्रीमती श्रीमकुमारी गुरुडले यो कार्यक्रम ग्रामीण भेवमा बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्ने रहेको कुरा बताउनुभयो । सोही अवसरमा त्यहाँको पञ्चमूल गा.वि.स. मा धूमपान तथा मद्यपान निषेध गरिएको छ ।

बौद्धशिक्षा प्रशिक्षण

२०५३ पौष १५, उदयपुर-

बौद्धधर्मको प्रचार प्रसार र बढ़का उपदेशलाई आत्मसात् गर्ने उद्देश्यले यस पूर्वाञ्चल भेवका गा.वि.स. हरू जोगिइह, हडिया, सुन्दरपुर (सिवाई), बसहा र तपेश्वरीमा क्रमशः हरिभक्त चौधरी, शिवशंकर चौधरी, ललकु चौधरी, लक्ष्मीकान्त चौधरी र गुन्देश्वर चौधरी-हरूको अध्यक्षतामा “युवा बौद्ध समूह” शाखा गठन भएको छ । यसांगरी गा.वि.स.हरू बेलटार, रामपुरथोक, शीला, देउरी, भूपरसुवा र गाइघाटमा क्रमशः लक्ष्मीकान्त चौधरी, देवनारायण चौधरी, हरिनारायण चौधरी, मुनाई चौधरी र श्रीमती हजारीदेवी चौधरी-को अध्यक्षतामा नयाँ समूह गठन भएको छ । यस सिलसिनामा प्रगतिशील थारु संगठनसहितको संयुक्त संयोजकत्वमा बौद्धशिक्षा प्रशिक्षण, प्रवचन र सांस्कृतिक कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो ।

सुनी प्रयागकुमारी, सुश्री सुनीताकुमारी चौधरी शिवनारायण चौधरी, सुनी राजेश्वरी चौधरी, श्रीमती रक्षादेवी हुजदार, सीताराम चौधरी, रघुवर चौधरी, जनकलाल लेखी, भगवानी चौधरी, चन्द्रदेव चौधरी, धनीराम चौधरी, सुनी ईश्वरीकुमारी चौधरी, ब्रह्मदेव चौधरी र जयराम पंजियारहरूले संयुक्त सहभागिताबाट त्यस भेवमा विभिन्न बौद्ध कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो ।

धारणीसंग्रह पाठ

२०५३ फागुन ६, बारा-

नेपाल अर्हितावादी बुद्धधर्म विश्वशान्ति, चक्रसंघ जिल्ला समिति, शाखा कार्यालय, सिमरा-बाराको आयोजनामा महाप्रजापारमिता बौद्धग्रन्थ (भूम, डिठी,

मेटोडपा र दीमड) धारणी संग्रह समेत १८ ठेलो (ठचोई) पाठ गरी विश्वशान्तिपूजा संपन्न गरियो । रु. २६,६०२। ७० खर्च भएको सो कार्यक्रममा बारा समिति-का सदस्यहरू एवं विशिष्ट व्यक्तिबाट प्राप्त भएको चन्दा र भोजनदानको लागि प्राप्त भएको चन्दा गरी रु. २६,७७४। ४० आम्दानी भएको थियो । उक्त आम्दानी विवरण अनुसार-

सदस्यहरूबाट आएको रु.	१०,०५०।-
भोजनदानको लागि आएको रु.	६,३५८।-
दानपात्रबाट आएको रु.	४,३६३।-
चामल, दाल, आलुको लागि आएको रु.	१,४८०।-
चाउचाउ बिक्रीबाट आएको रु.	८६३।४०
मण्डपबाट आएको रु.	५००।-
खाता बिक्रीबाट आएको रु.	१३०।-
जम्मा:-	२६,७७४,४०

बौद्ध जागरण प्रशिक्षण शिविर संपन्न २०५३ फागुन २७, सिराहा-

हिमालय बुद्धिष्ठ एजुकेशन फाउण्डेशन, नेपालको सहयोगमा थारु कल्याणकारी संघ तथा युवा बौद्ध समूह सिराहाको संयुक्त आयोजनामा यहाँको पढिरियामा संपन्न भएको ४ दिने प्रथम बौद्ध जागरण प्रशिक्षण शिविर सभामा समूहका केन्द्रीय अध्यक्ष हर्षमुनि शाक्यले प्रशिक्षार्थीहरूलाई प्रमाणपत्र वितरण गर्दै समाजमा देखिएको विकृति र तडकभडकलाई हटाई समूहबाट आयमूलक कार्यक्रमको थाली गर्ने योजना भएको कुरा उल्लेख गर्नुभयो । प्रशिक्षक प्रा. जनक नेवाःले बुद्धिमं मात्र धर्म-को रूपमा नभे दर्शनको पक्षमा भएको कुरा बताउनु-भयो । यसैगरी थारु भाषा साहित्य परिषद् का अध्यक्ष शत्रुघ्नप्रसादसिंह चौधरीले २०४८ सालको प्रजातन्त्रपछि पनि स्थानीय भाषाप्रति पुराने नीति कायम भई थारु भाषाभाषी शोषित रहेको कुरा बताउनुभयो । स्वागत-भाषण गर्दै सिराहा शाखाका सचिव परशुराम चौधरीले शिविरबाट बुद्धिमं सम्बन्धी ज्ञान बढाउन सहयोग मिलेको कुरा उल्लेख गर्नुभयो । उक्त बेला धर्मोदयसभाका केन्द्रीय सदस्य इन्द्रबहादुर गुरुङले २०४७ सालअगाडिको व्यव-

स्थाले बुद्धिमंको प्रचार प्रसारमा अप्रत्यक्षरूपबाट रोक लगाइएको कुरा चर्चा गर्नुका साथै नेपालको तथ्यांकमा बुद्धिमंवलम्बी अधिक मात्रामा हुनुपर्नेमा त्यसो नभएकोमा सरकारी नीतिप्रति खेद प्रकट गर्नुभएको छ । तेज-नारायण पंजियारले थारहरू विभिन्न कारणले र परिस्थितिबाट कपिलवस्तुबाट विस्थापित भएको कुरा बताउनुभयो ।

यसै गरी महेशकुमार चौधरीले नेपालमा बुद्धिमंसाथि जबदंस्ती अतिक्रमण र दमन गरेको कुरा आँल्याउँदै शंकराचार्य र अन्य व्यक्तिले यहाँ प्रवेश गरी चेत्य र विहारहरू भत्काएको इतिहास कोट्चाउनुभयो । सियाराम चौधरीले अन्य धर्मका पुरोहितबाट अप्रत्यक्षरूपमा धर्म परिवर्तन गराइएको कुरा आज बोध हुन आएको छ भनी भन्नुभयो । सो बेलाको समापन समारोहमा विपोन्द्र महर्जन, चन्द्रकाजी शाक्य, वासुदेव चौधरी, मोतिलाल चौधरी, अकलधवज गुरुङ, तुलसीदास चौधरी र प्रशिक्षार्थीर्तफबाट लक्ष्मण चौधरी एवं सुश्री मालती चौधरीले बुद्धिमंको उपादेयतामा आ-ग्रापनो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । सिराहा, सञ्चरी, उदयपुर, रौतहत र झापाको गरी द५ जनाले भागलिएको सो शिविरमा बुद्धिमंका विविध पक्षमा भिक्षु अशोक-कीर्ति, तेजनारायण पंजियार, चन्द्रकाजी शाक्य रमानन्दप्रसाद सिंह, हर्षमुनि शाक्य, वासुदेव चौधरी, सियाराम चौधरी, जाक नेवाः, विपोन्द्र महर्जन, चन्द्रकाजी शाक्य र महेशकुतार चौधरीद्वारा प्रशिक्षण भएको थियो ।

(नेपालभाषा)

खुयायंकल

१११७ मिल्लाथ्व १४ यल,-

थनथा थसिइ च्वंगु सिद्धिमंगलविहारय अंगः तछानाः ३० द्वः ति दां खुयायंकूगु दु । खुयायंकूगु खं पुलिसय जाहेर जुइयुंकूगु व विहारयात भवाहलिकथं थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदं १६६०।- दां लः ह्लाःगु दु । विहारया क्षतिपूर्तिया लागो विहारप्रति (ल्यं द्याः पौ ल्याः २ स)